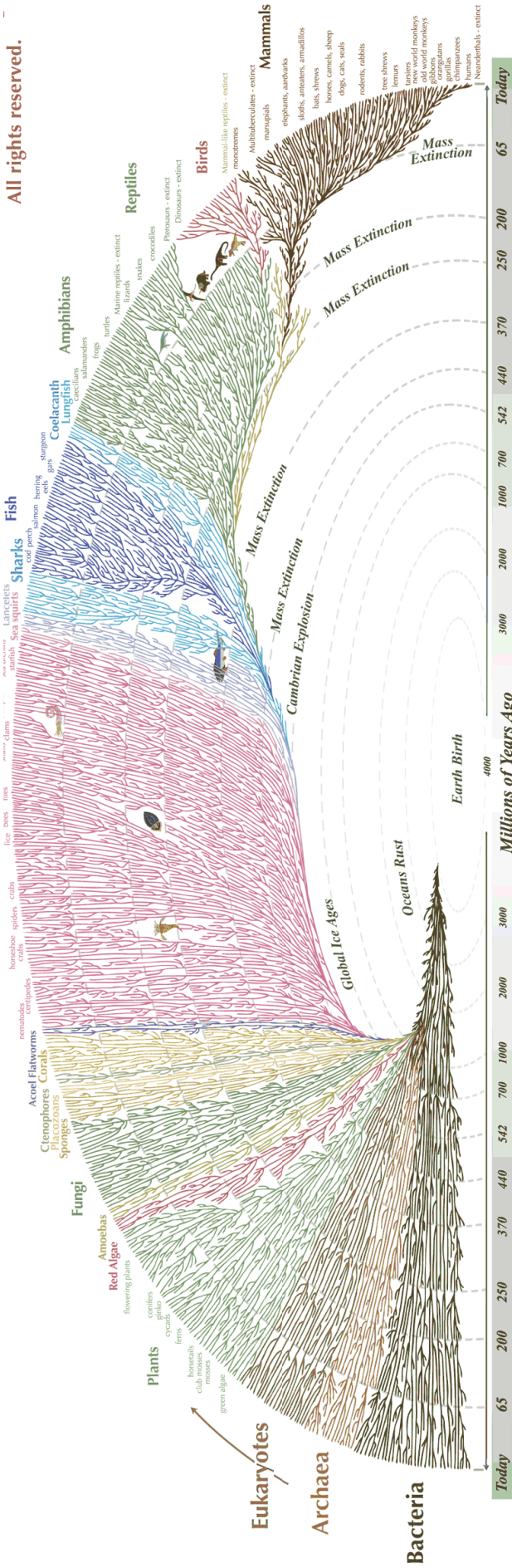

- Úvod - Analýza proteinu
 - Domény
 - fold-struktura (ss, 3D – homolog v PDB?)
 - Interakce (IntAct, BioGRID)
 - evoluce
 - Komplexy
 - Funkce
 - Lokalizace
 - Konkrétní nová data – článek
 - V PyMolu připravit 3D movie (např. TinyTake – Mango Apps)
- Ujasnit si souvislosti, rozšířit si znalosti, aplikovat poznatky z přednášek ...

PhD studenti anglicky

All rights reserved.

All the major and many of the minor living branches of life are shown on this diagram, but only a few of those that have gone extinct are shown. Example: Dinosaurs - extinct

In The Beginning God Created . . .

God seperated the waters above from the waters below	God created the land creatures	God created the birds of the air and the fish of the sea	He made the sun and the moon to be SIGNS for Sacred Times	God gathered the Sea together and caused dry land to appear. He caused seed bearing vegetation to appear too	God seperated the waters above from the waters below	God rested on the seventh day
There was evening and morning	There was evening and morning	There was evening and morning	There was evening and morning	There was evening and morning	There was evening and morning	There was evening and morning
Day 1	Day 2	Day 3	Day 4	Day 5	Day 6	Day 7

© 2008 Leonard Hoiberg. All rights reserved. eugenius.com

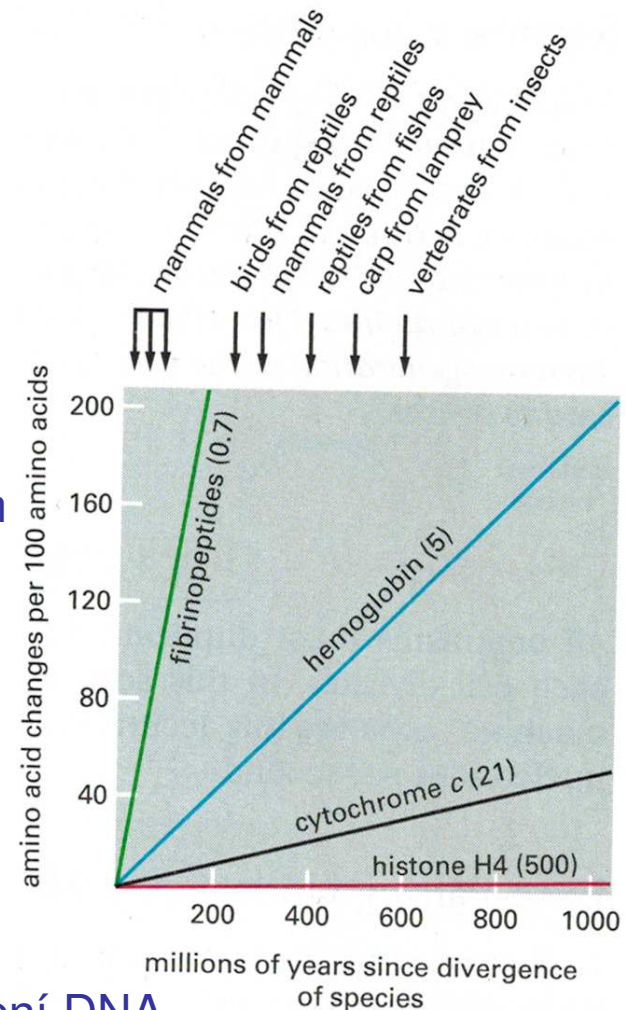
- srovnání genomů/proteomů ukazuje (podobně jako morfologie) na změnu („evoluci“) proteinů v čase
- divergence druhů koreluje do značné míry s konzervací/divergencí DNA/proteinových sekvencí

Prof. Lehmann

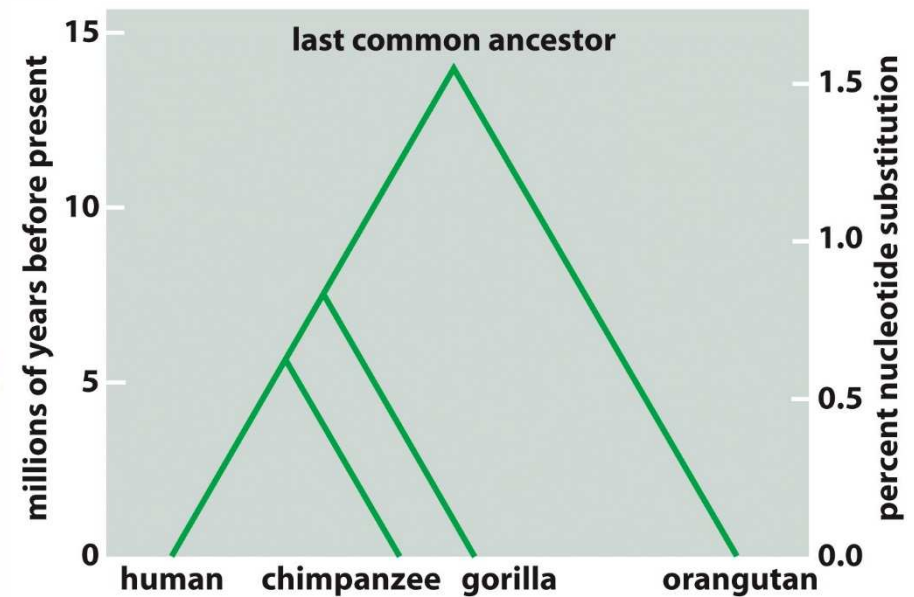
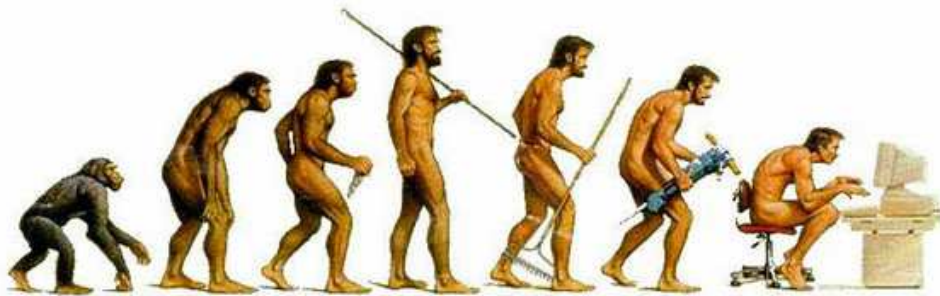
- DNA je replikována s relativně vysokou přesností (1 změna na 10^9 nukleotidů – cca 4000 _{TNR12} písmen na A4 stranu – 8000 _{TNR12} na list – 500 listů/balík – cca 250 balíků)
- poškození DNA dalšími vlivy ...

Dr. Šebesta – poškození DNA

- frekvence mutací DNA je +/- stejná, ale různé proteiny jsou různě změněné – (např. 6 ze 7 změn v cytochromu C jej poškodí; kvasinkový a lidský ubiquitin se liší třemi AMK)
- takto konzervované proteiny jsou lehce identifikovatelné v různých organismech a mají „homologní“ (**ortologní**) funkci

- velmi příbuzné sekvence DNA/proteinů mezi člověkem a šimpanzem (nejbližší člověku) díky „krátké“ době, po kterou mohlo k mutacím docházet – jsou zachovány i nukleotidy ve 3. pozici synonymních kodonů (kodony specifikující stejnou AMK) – není dáno selekcí, ale krátkou dobou

- přesný fylogenetický vztah (strom) mezi člověkem a primáty bylo možné určit až dle sekvenací (ne podle morfologických znaků apod.)

- pro vzdálenější organismy (člověk a myš) je sekvence odlišnější (DNA je odlišnější než proteiny – pro 1AMK více kodonů; regulační sekvence ... intron je odlišnější než kódující exon – intr. nekóduje protein) zde již působil selekční tlak

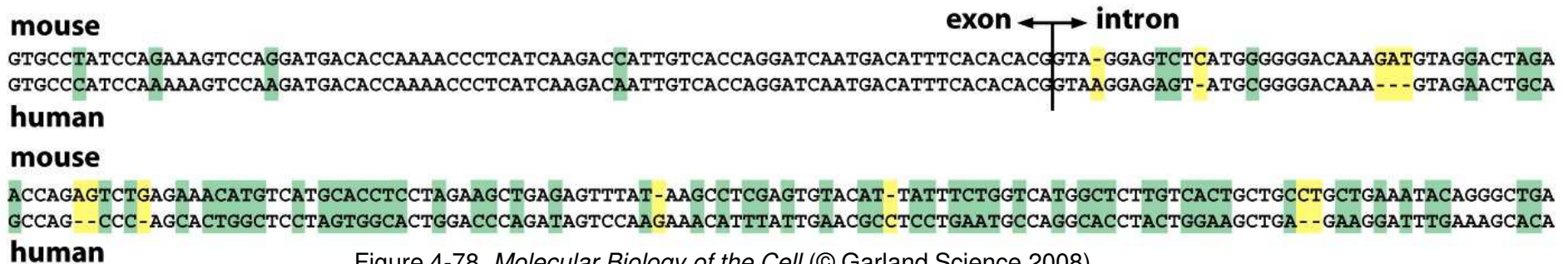

Figure 4-78 *Molecular Biology of the Cell* (© Garland Science 2008)

- odlišnost druhů je tedy dána spíše rozdílnou regulací (nekódujícími sekvencemi) tj. rozdílem v expresi proteinů než rozdílem v sekvenci proteinů (tj. rozdílnou funkcí proteinů)
- rozdílná exprese tj. rozdílné proteomy v buňkách podmiňují odlišnost buněk v organismu (svaly, játra ...) i odlišnost buněk v čase a prostoru (morfogeneze – odlišný vzhled ... mozek => menší problém když se modifikuje/zmutuje program morfogeneze než když zmutuje protein => vliv na funkci)

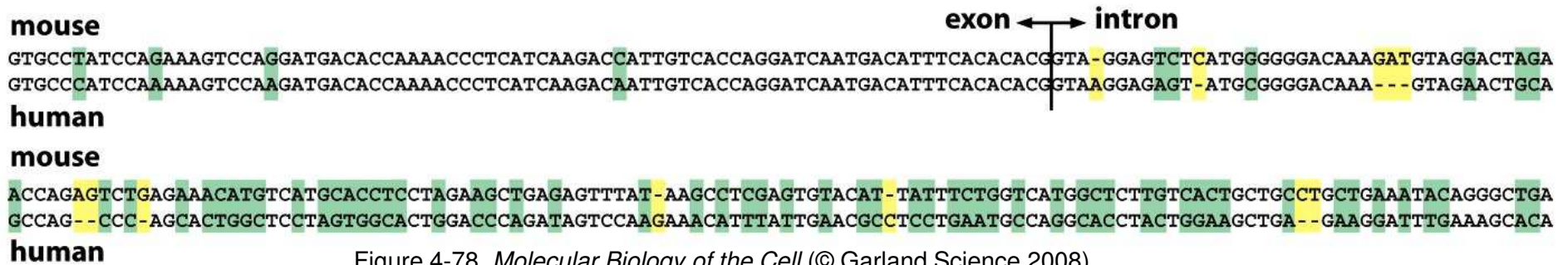

Figure 4-78 *Molecular Biology of the Cell* (© Garland Science 2008)

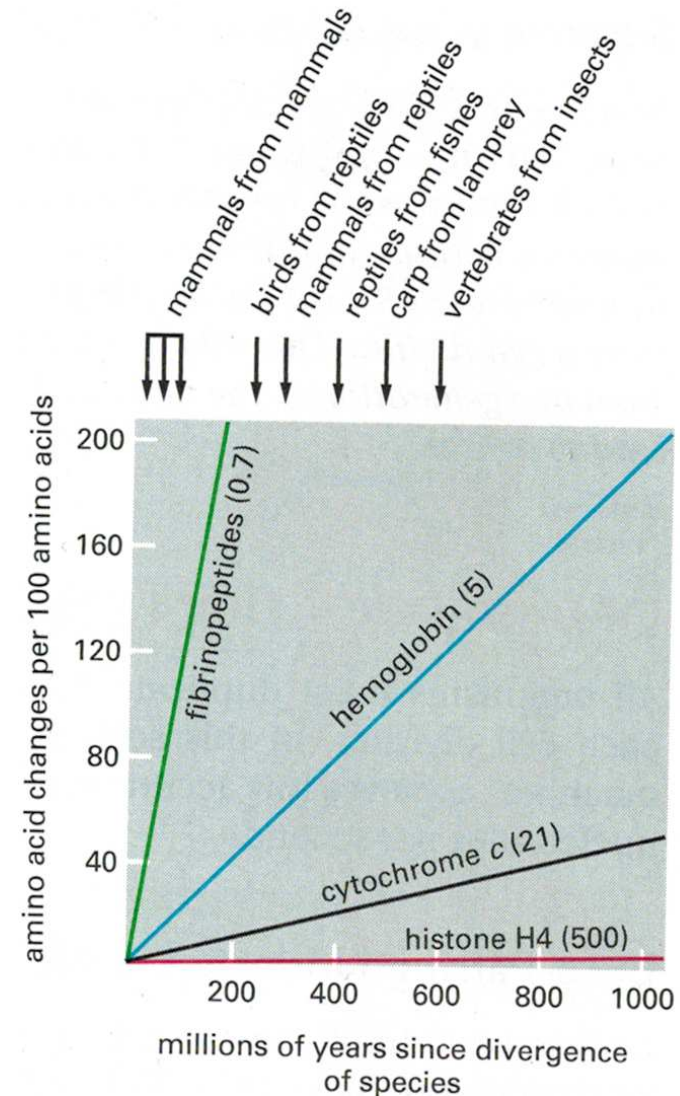
- čím důležitější funkce proteinu pro organismus (od nejzákladnějších po specializované) tím více je konzervovaná sekvence proteinu respektive jeho domén (velká podobnost i mezi odlišnými organismy – např. některé lidské proteiny funkčně zastoupily zmutované kvasinkové proteiny = Y2H cytotrap)
- konzervace je důsledkem „purifikační selekce“ (eliminace buněk/jedinců s mutacemi v esenciálních/důležitých funkcích – většinou proteinech)
- mutace u pacientů s různými syndromy ...

- nejpomaleji se mění proteiny, které jsou zapojeny do nejvíce interakcí s dalšími proteiny (limitována, jak struktura, tak povrch)

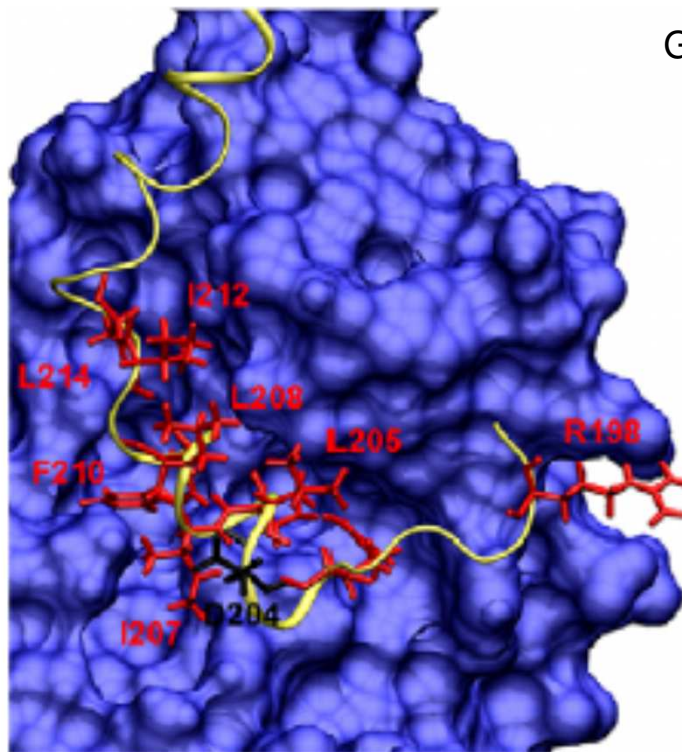
- není příliš prostoru pro změny - např. ubikvitin, DNA polymerázy, histony, ribosomální proteiny, ... („drží“ základní systém)

- konzervované proteiny jsou stabilní, optimální pro svoji funkci (enzymatickou aktivitu, pro interakce s partnery ... ko-evoluují celé komplexy)

- selekční tlak na stabilitu a funkci - nutnost zachování funkce neposkytuje příliš prostoru pro evoluci/rozvoj nových vlastností (ale neznamená ani selekci na „nejstabilnější“ či „nejaktivnější“ = určitá volnost)

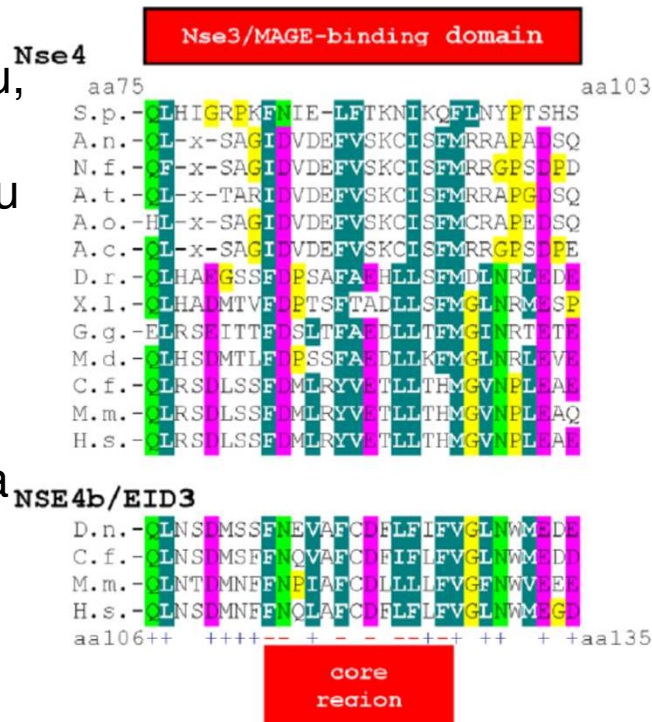

Guerineau et al, PLoS One, 2012

- selekční tlak na strukturu, na povrch = interakce
- mutace, které neruší jsou **neutrální** (protein je částečně modifikován)
- modifikace je kompenzována (i později) mutací partnera
- změní se v čase a v budoucnu může přinést novou vlastnost

NSE4 subfamilies

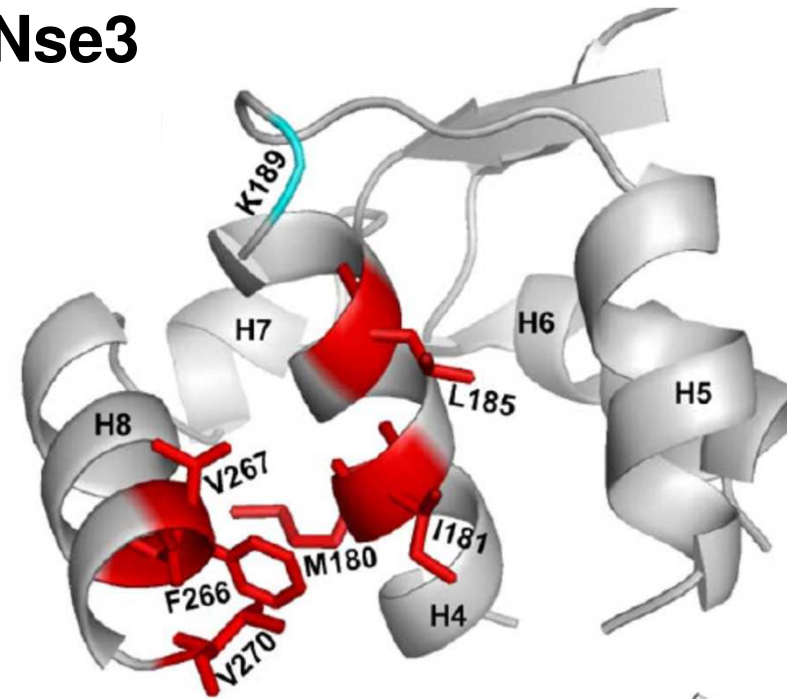
KVASINKY ... určitá volnost v obsazení AMK

S. p.	GFLMTVIAFIIV	SHC	SVG	HSE	IQS	FLQ	ELLT	---	E	ETTP	LHLD	-ITR	S	SLLV	R	OGYL	---	D	R	V	K	D	D	T	---	H	N	Q	F	V	Y	Y	I	---	G	S	R	A	V	T	E	I	S	---	I	E	G	L	K	S	F	V	T	E	F	F																														
Ani.	GLYTFIIAVILL	NGG	T	LQ	E	K	I	D	R	Y	L	S	R	M	N	A	---	E	Q	F	T	P	V	E	R	---	T	H	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	V	K	N	R	E	M	D	G	---	G	D	E	I	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	---	A	R	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y						
Pyr.	ALYTTVIAFIII	SGG	I	I	P	E	G	K	I	D	R	A	L	R	R	M	N	A	---	D	Q	T	P	L	G	T	---	K	D	K	L	A	A	M	V	K	D	G	Y	I	---	V	K	V	K	D	V	S	G	G	T	E	E	T	I	D	Y	I	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	---	G	E	G	V	A	Q	F	I	R	A	V	Y				
N. f.	GLYSFIIAVILL	NGG	S	L	P	E	Q	K	L	E	R	Y	L	K	R	T	N	A	---	D	T	Y	T	P	V	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	I	R	N	R	E	M	D	G	---	G	E	E	I	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	---	V	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y		
Ate.	GLYTFIIALILL	NGG	S	L	P	E	Q	K	L	E	R	Y	L	Q	R	T	N	A	---	D	T	Y	T	P	I	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	D	G	Y	L	---	V	R	N	R	E	M	D	S	---	G	E	E	V	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	---	T	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y		
Ac1.	GLYSFIIAVITL	NGG	S	L	P	E	Q	K	L	E	R	Y	L	K	R	T	N	A	---	D	T	F	T	P	I	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	L	R	T	R	E	M	D	G	---	G	E	E	V	W	E	Y	L	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	---	V	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y		
C. i.	ALYTFIISLITL	SGG	S	L	A	E	Q	K	L	D	R	Y	L	R	R	V	N	A	---	D	T	Y	T	P	L	D	R	---	T	E	K	L	A	R	L	C	K	D	G	Y	L	---	V	R	N	R	D	V	D	G	---	G	E	E	V	W	E	Y	L	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	---	T	E	G	V	A	G	L	T	R	E	V	Y			
P. a.	ALYTTIISLITI	SGG	E	L	S	D	T	R	L	R	R	L	A	R	L	N	A	A	E	Y	M	P	S	M	N	P	N	D	P	x	T	D	V	V	L	Q	R	M	I	K	H	G	Y	L	---	V	R	M	V	D	N	R	G	x	D	D	D	S	T	T	W	H	V	---	G	P	R	G	K	A	E	V	P	---	K	E	S	I	A	G	E	V	R	T	I	Y
N. c.	GLYTMLIAIITL	SGG	E	L	S	D	P	R	L	R	R	Y	L	T	R	L	N	A	A	x	P	M	N	A	P	S	E	K	---	T	E	L	V	L	Q	R	M	T	K	O	G	Y	L	---	V	R	V	A	D	N	x	A	G	D	D	D	A	T	T	W	H	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	D	---	N	E	A	I	A	A	V	R	E	V	Y		
M. g.	GLYSMIVTIIQL	N	R	G	E	L	S	D	P	K	L	K	R	Y	L	Q	R	L	N	A	---	E	T	N	T	P	V	E	K	---	T	E	L	L	L	Q	R	L	I	R	Q	N	Y	I	---	V	K	T	V	E	R	N	x	---	D	D	A	T	T	W	R	V	---	G	P	R	A	K	Q	E	L	T	---	D	E	A	M	A	S	I	V	R	D	V	Y	
O	GLLMVLVSVILM	S	x	x	x	N	Y	T	S	L	W	H	F	L	K	K	M	G	L	E	P	K	K	E	H	E	V	F	G	D	---	E	K	L	I	A	Q	E	F	T	R	O	G	Y	L	E	R	R	K	V	T	G	G	E	---	E	A	T	F	E	Y	S	W	---	G	S	R	S	N	K	E	---	L	T	K	R	K	V	L	E	F	V	S	---		
B	GLLFVILSVIFM	K	G	G	T	I	K	E	N	L	V	W	N	T	L	K	K	L	R	L	D	P	G	E	K	H	D	E	F	G	D	---	K	K	V	V	T	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	G	K	I	P	H	T	E	---	P	V	E	Y	E	F	R	W	---	G	L	R	A	E	K	E	---	V	S	K	L	K	L	L	E	F	V	G	---	
R	GLLFVILSVIFM	K	G	G	A	V	R	D	S	V	W	N	I	L	K	K	L	R	V	Q	P	G	E	R	H	P	E	F	G	E	---	K	R	V	V	M	E	E	F	V	R	O	R	Y	L	E	C	N	R	I	P	H	T	E	---	P	L	E	H	E	F	R	W	---	G	Q	R	A	D	T	E	---	V	S	K	T	K	I	L	E	F	M	A	---		
A	GLLMVILSLIFM	K	G	N	T	A	K	E	S	A	V	W	E	M	L	R	R	L	R	I	E	P	A	B	K	H	S	D	F	G	D	---	K	K	L	I	T	E	E	F	V	K	O	K	Y	L	E	S	K	V	L	H	T	D	---	P	V	E	Y	E	F	R	W	---	G	Q	R	A	F	K	E	---	T	S	K	M	Q	V	L	E	F	V	S	---		
T.	GLLIVILSFIFM	K	G	N	S	A	K	D	S	A	V	W	E	F	L	R	R	L	R	V	H	P	G	E	K	H	E	V	F	G	D	---	K	K	L	V	M	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	I	T	P	I	P	L	T	D	---	P	P	E	F	N	F	Q	W	---	G	P	R	A	A	K	E	---	T	S	K	K	D	I	L	S	F	V	A	---	
O	GLLMVILSLIFM	K	G	S	A	T	N	E	S	V	I	W	E	T	L	R	K	L	R	V	D	T	R	E	R	H	E	V	F	G	D	---	K	K	L	V	T	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	N	R	I	P	H	T	E	---	P	V	E	F	E	F	Q	W	---	G	A	R	A	T	K	E	---	T	T	K	M	Q	V	L	N	F	V	A	---	
B	GLLMVILSLIFM	K	G	N	S	A	R	E	S	L	V	W	D	V	L	K	K	L	R	V	D	P	E	K	R	H	K	T	F	G	D	---	K	K	L	V	K	D	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	I	R	V	P	H	S	E	---	P	P	E	Y	E	F	L	W	---	G	P	R	A	A	H	E	---	T	S	K	M	Q	V	L	R	F	V	A	---	
A	GLLMIVLGLIFM	K	G	N	T	I	K	E	T	E	V	W	D	F	L	R	R	L	G	V	Y	P	T	K	K	L	I	F	G	D	---	K	K	L	I	T	E	E	F	V	R	O	R	Y	L	E	Y	R	R	I	P	H	T	D	---	E	V	D	Y	E	L	Q	W	---	G	P	R	T	N	L	E	---	T	S	K	M	K	V	L	K	F	V	A	---		

Silná konzervace v blízkých organismech

- mutace specifické AMK na Ala zruší Nse3-Nse4 interakci
- „mutace“/změny těchto AMK na podobné (hydrofobní) AMK tyto interakce neruší

Nse3

Hudson et al, PLoS One, 2011

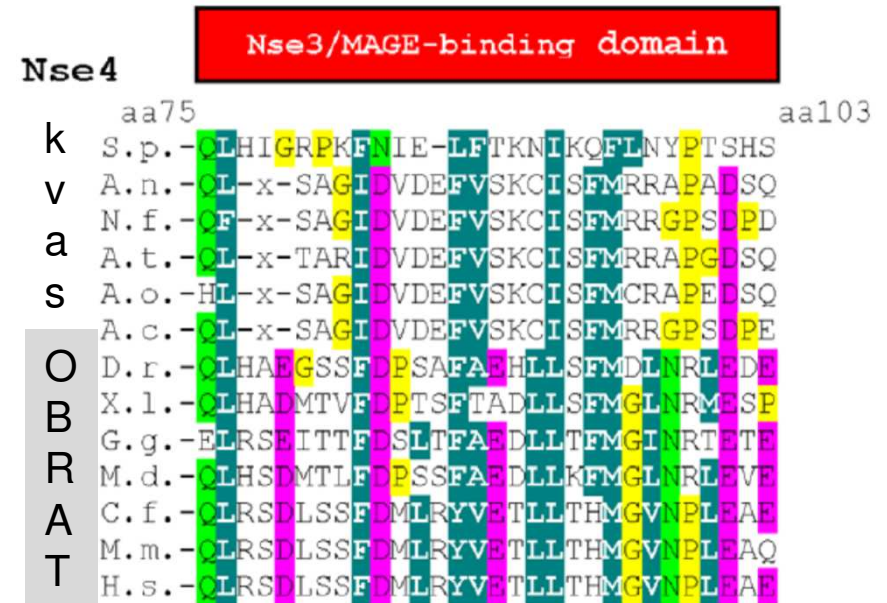
...RYBY, OBOŽIVELNÍCI, PTÁCI ...

N.v.	GLLMLVLSVILM	SxxxxN	YTSLWHFL	KKMGL	EPKKE	HEVFGDP	--EKLI	ACEFTR	GGYLER	RRKVT	GGGE	--EATE	EYSW	--GSR	SNKE	----	LT	KR	KV	LE	FV	SV	
D.r.	GLLFVILSVIFM	KG	GTIK	ENL	VWNTL	KKLR	LD	PGE	KHDEF	GDV	--KK	VVTE	EFVR	QKYL	EY	GKIP	HTE	--E	V	E	F	R	W
T.n.	GLLFVILSVIFM	KG	GAVR	DS	VWNTL	KKLR	VQP	GER	HEP	EGEV	--K	R	V	M	E	F	V	R	Q	R	Y	L	E
X.t.	GLLMIVLSLIFM	KG	N	TAK	ES	AV	W	E	M	L	R	R	L	R	I	E	P	A	E	K	H	S	D
G.g.	GLLIVILSFIFM	KG	NSAK	DS	AV	W	E	F	L	R	R	L	R	V	H	P	G	E	K	H	E	V	F
O.a.	GLLMIVLSLIFM	KG	S	A	T	N	ES	W	E	T	L	R	K	L	R	V	D	T	R	E	R	E	V
M.d.	GLLMIVLSLIFM	KG	NSAR	ES	L	V	W	D	V	L	K	L	R	V	D	P	E	K	R	H	K	T	F
E.e.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
S	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
Q.p.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
M.cr	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
A	GLLMIVLGLIFM	KG	N	S	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	H	P	T	K	K	H
B.t.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
E.v.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
V.c.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
C.f.	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
C	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
H	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
M	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
M	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
M	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
P	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
P	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
H	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L
H	GLLMIVLGLIFM	KG	N	T	I	K	E	T	E	W	D	F	L	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L

Slabší konzervace ve vzdálených organismech

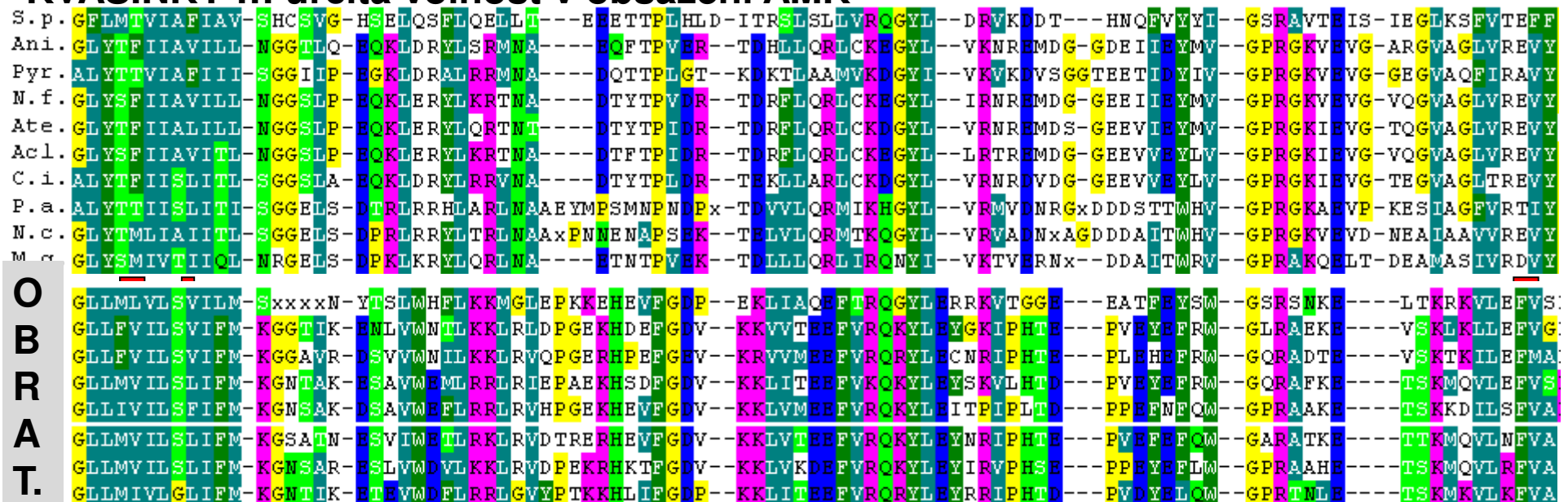
- „mutace“/změny těchto AMK na odlišné (polární Thr nebo posun motivu o 1AMK na konci)
- interakční partner se ovšem také „mění“
- „mutace“/změny zřejmě koevolvuji

NSE4 subfamilies

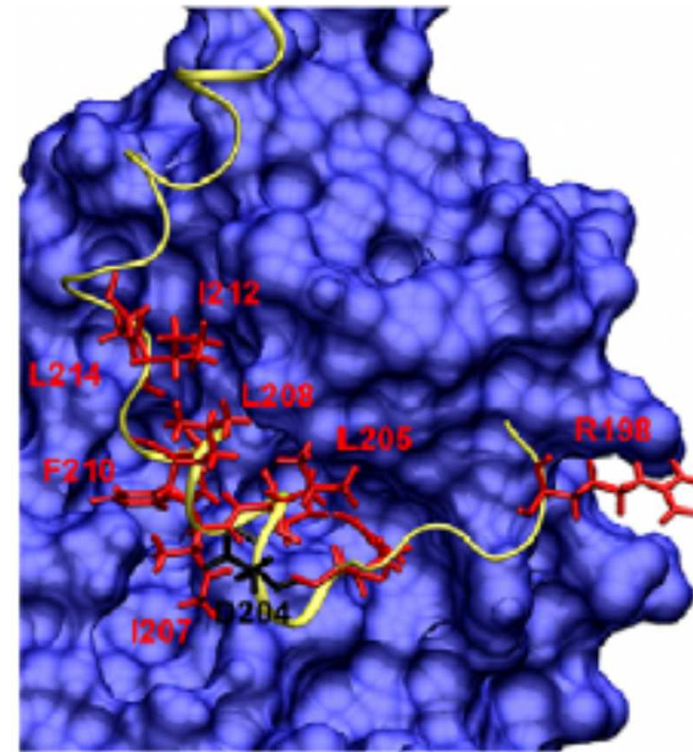
Guerineau et al, PLoS One, 2012

KVASINKY ... určitá volnost v obsazení AMK

Slabší konzervace ve vzdálených organismech

- „mutace“/změny těchto AMK na odlišné (polární Thr nebo posun motivu o 1AMK na konci)
- interakční partner se ovšem také „mění“
- „mutace“/změny zřejmě koevolvuji
- **teorie kompenzačních mutací ...**

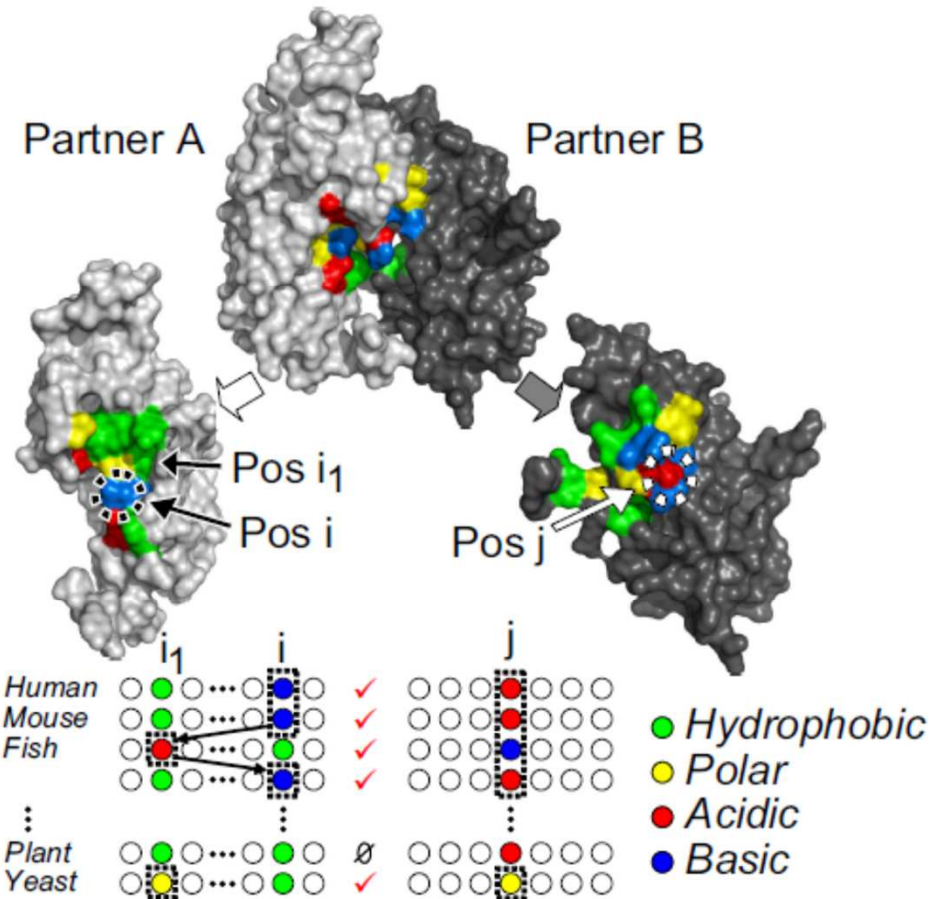

Guerineau et al, PLoS One, 2012

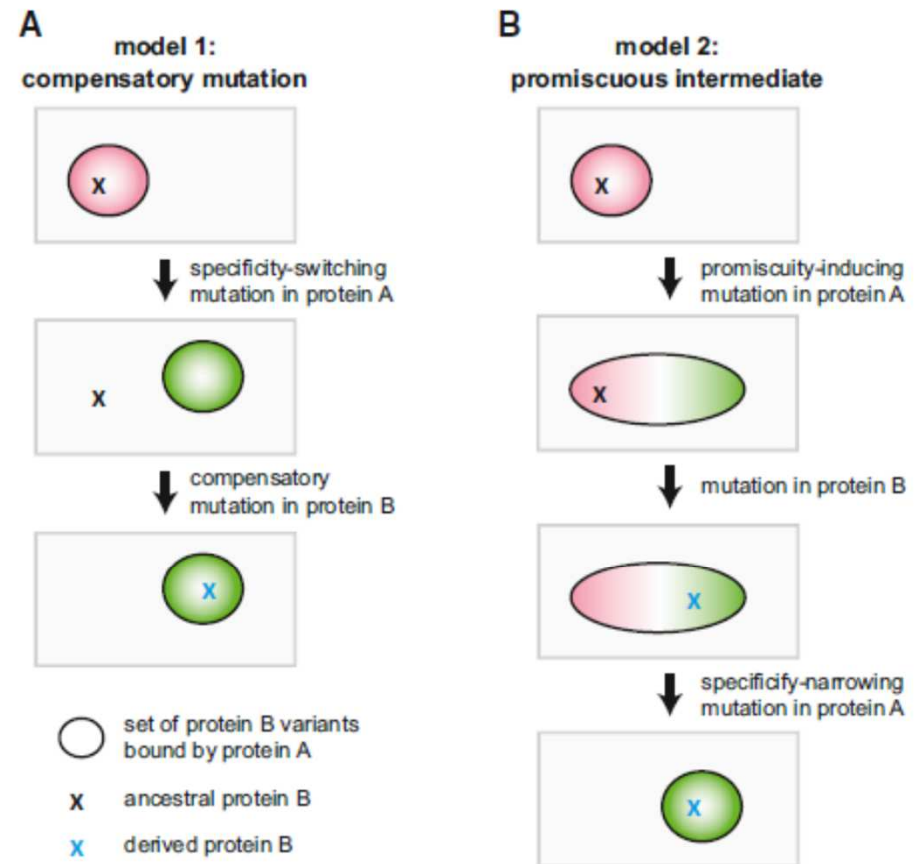
KVASINKY ... určitá volnost v obsazení AMK

S. p.	GFLMTVIAFIIV	SHC	SVG	HSE	IQS	FLQ	ELLT	---	E	ETTP	LHLD	-ITR	S	SLV	ROGYL	--	D	R	V	K	D	D	T	---	H	N	Q	F	V	Y	Y	I	---	G	S	R	A	V	T	E	I	S	-	I	E	G	L	K	S	F	V	T	E	F	F																																	
Ani.	GLYTFIIAVILL	NGG	T	L	Q	E	K	I	D	R	Y	L	S	R	M	N	A	---	E	Q	F	T	P	V	E	R	---	T	H	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	V	K	N	R	E	M	D	G	-	G	D	E	I	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	-	A	R	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y							
Pyr.	ALYTTVIAFIII	SGG	I	I	P	-	E	G	K	I	D	R	A	L	R	M	N	A	---	D	Q	T	P	L	G	T	---	K	K	T	L	A	A	M	V	K	D	G	Y	I	---	V	K	V	K	D	V	S	G	G	T	E	E	T	I	D	Y	I	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	-	G	E	G	V	A	Q	F	I	R	A	V	Y						
N. f.	GLYSFIIAVILL	NGG	S	L	P	-	E	Q	K	L	E	R	Y	L	K	R	T	N	A	---	D	T	Y	T	P	V	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	I	R	N	R	E	M	D	G	-	G	E	E	I	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	G	-	V	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y			
Ate.	GLYTFIIALILL	NGG	S	L	P	-	E	Q	K	L	E	R	Y	L	Q	R	T	N	A	---	D	T	Y	T	P	I	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	D	G	Y	L	---	V	R	N	R	E	M	D	S	-	G	E	E	V	I	E	Y	M	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	-	T	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y			
Acl.	GLYSFIIAVITL	NGG	S	L	P	-	E	Q	K	L	E	R	Y	L	K	R	T	N	A	---	D	T	F	T	P	I	D	R	---	T	D	R	F	L	Q	R	L	C	K	E	G	Y	L	---	L	R	T	R	E	M	D	G	-	G	E	E	V	W	E	Y	L	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	-	V	Q	G	V	A	G	L	V	R	E	V	Y			
C. i.	ALYTFIISLITL	SGG	S	L	A	-	E	Q	K	L	D	R	Y	L	R	R	V	N	A	---	D	T	Y	T	P	L	D	R	---	T	E	K	L	A	R	L	C	K	D	G	Y	L	---	V	R	N	R	D	V	D	G	-	G	E	E	V	W	E	Y	L	V	---	G	P	R	G	K	I	E	V	G	-	T	E	G	V	A	G	L	T	R	E	V	Y				
P. a.	ALYTTIISLITI	SGG	E	L	S	-	D	T	R	L	R	R	L	A	R	L	N	A	A	E	Y	M	P	S	M	N	P	N	D	P	x	-	T	D	V	V	L	Q	R	M	I	K	H	G	Y	L	---	V	R	M	V	D	N	R	G	x	D	D	D	S	T	T	W	H	V	---	G	P	R	G	K	A	E	V	P	-	K	E	S	I	A	G	E	V	R	T	I	Y
N. c.	GLYTMLIAIITL	SGG	E	L	S	-	D	P	R	L	R	R	Y	L	T	R	L	N	A	A	x	P	M	N	A	P	S	E	K	---	T	E	L	V	L	Q	R	M	T	K	Q	G	Y	L	---	V	R	V	A	D	N	x	A	G	D	D	D	A	T	T	W	H	V	---	G	P	R	G	K	V	E	V	D	-	N	E	A	I	A	A	V	R	E	V	Y			
M. r.	GLYSMIVTIIQL	N	R	G	E	L	S	-	D	P	K	L	K	R	Y	L	Q	R	L	N	A	---	E	T	N	T	P	V	E	K	---	T	E	L	L	L	Q	R	L	I	R	Q	N	Y	I	---	V	K	T	V	E	R	N	x	---	D	D	A	T	T	W	R	V	---	G	P	R	A	K	Q	E	L	T	-	D	E	A	M	A	S	I	V	R	D	V	Y		
O B R A T.	GLLMVLVSVILM	S	x	x	x	N	-	Y	T	S	L	W	H	F	L	K	K	M	G	L	E	P	K	K	E	H	E	V	F	G	D	P	---	E	K	L	I	A	Q	E	F	T	R	O	G	Y	L	E	R	R	K	V	T	G	G	E	---	E	A	T	F	E	Y	S	W	---	G	S	R	S	N	K	E	---	L	T	K	R	K	V	L	E	F	V	S			
	GLLFVILSVIFM	K	G	G	T	I	K	-	E	N	L	V	W	N	T	L	K	K	L	R	L	D	P	G	E	K	H	D	E	F	G	D	V	---	K	K	V	V	T	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	G	K	I	P	H	T	E	---	P	V	E	Y	E	F	R	W	---	G	L	R	A	E	K	E	---	V	S	K	L	K	L	L	E	F	V	G		
	GLLFVILSVIFM	K	G	G	A	V	R	-	D	S	V	W	N	I	L	K	K	L	R	V	Q	P	G	E	R	H	P	E	F	G	E	V	---	K	R	V	V	M	E	E	F	V	R	O	R	Y	L	E	C	N	R	I	P	H	T	E	---	P	L	E	H	E	F	R	W	---	G	Q	R	A	D	T	E	---	V	S	K	T	K	I	L	E	F	M				
	GLLMVILSLIFM	K	G	N	T	A	K	-	E	S	A	V	W	E	M	L	R	R	L	R	I	E	P	A	B	K	H	S	D	F	G	D	V	---	K	K	L	I	T	E	E	F	V	K	O	K	Y	L	E	W	S	K	V	L	H	T	D	---	P	V	E	Y	E	F	R	W	---	G	Q	R	A	F	K	E	---	T	S	K	M	Q	V	L	E	F	V			
	GLLIVILSFIFM	K	G	N	S	A	K	-	D	S	A	V	W	E	F	L	R	R	L	R	V	H	P	G	E	K	H	E	V	F	G	D	V	---	K	K	L	V	M	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	I	T	P	I	P	L	T	D	---	P	P	E	F	N	F	Q	W	---	G	P	R	A	A	K	E	---	T	S	K	K	D	I	L	S	F	V			
	GLLMVILSLIFM	K	G	S	A	T	N	-	E	S	V	W	E	T	L	R	K	L	R	V	D	T	R	E	R	H	E	V	F	G	D	V	---	K	K	L	V	T	E	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	N	R	I	P	H	T	E	---	P	V	E	F	E	F	Q	W	---	G	A	R	A	T	K	E	---	T	T	K	M	Q	V	L	N	F	V				
GLLMVILSLIFM	K	G	N	S	A	R	-	E	S	L	V	W	D	V	L	K	K	L	R	V	D	P	E	K	R	H	K	T	F	G	D	V	---	K	K	L	V	K	D	E	F	V	R	O	K	Y	L	E	Y	I	R	V	P	H	S	E	---	P	P	E	Y	E	F	L	W	---	G	P	R	A	A	H	E	---	T	S	K	M	Q	V	L	R	F	V				
GLLMIVLGLIFM	K	G	N	T	I	K	-	E	T	E	V	W	D	F	L	R	R	L	G	V	P	T	K	K	H	L	I	F	G	D	P	---	K	K	L	I	T	E	E	F	V	R	O	R	Y	L	E	Y	R	R	I	P	H	T	D	---	P	V	D	Y	L	Q	W	---	G	P	R	T	N	L	E	---	T	S	K	M	K	V	L	K	F	V						

Vazební partneři ko-evolují

Madaoui et al, PNAS, 2007

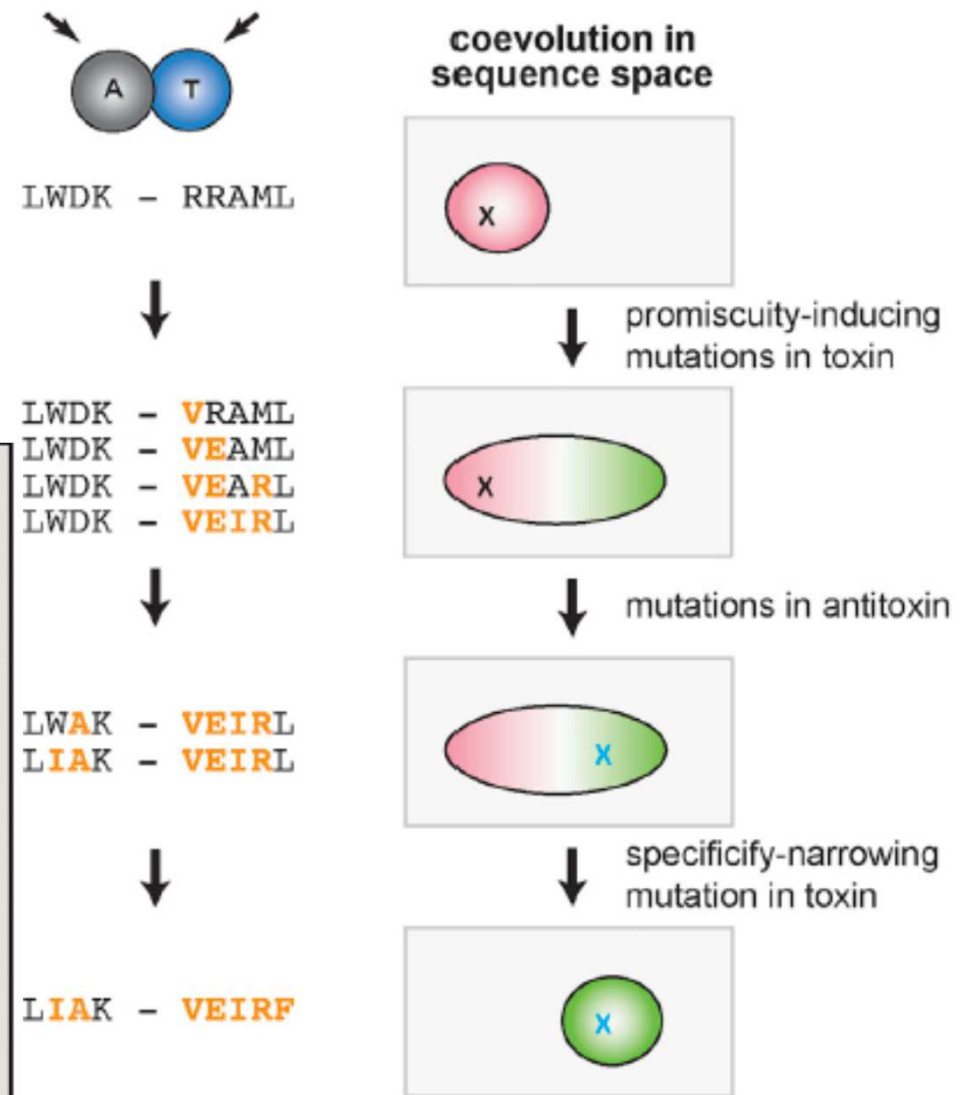
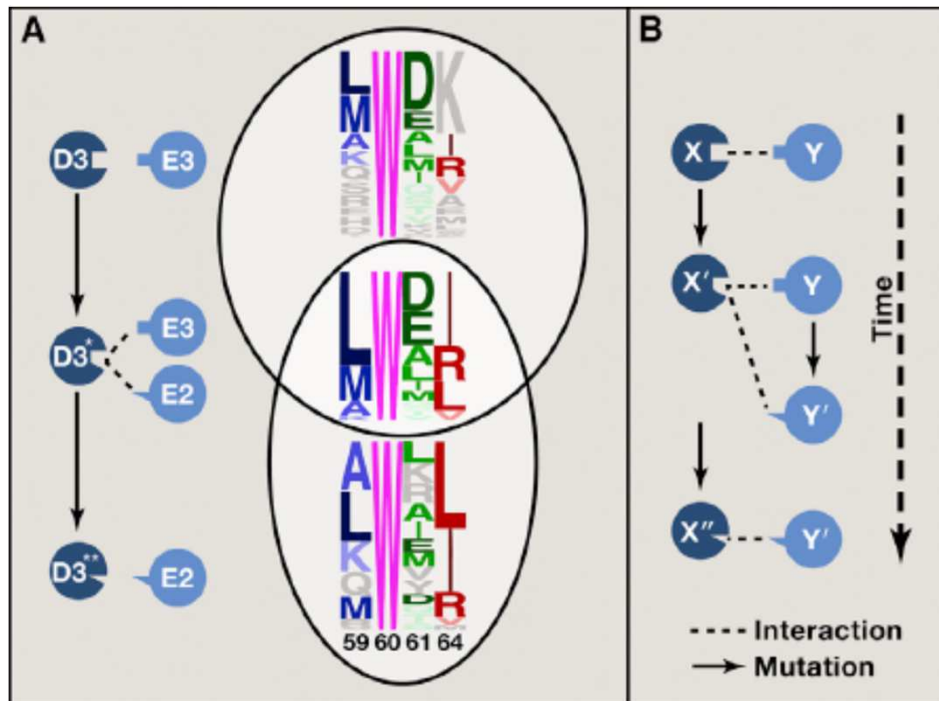

Aakre et al, Cell, 2016

- nutnost zachování funkce nesevččí o „compensatory mutation“ (mutace v jednom z proteinů přímo kompenzována mutací v partnerském proteinu) – „kompenzace“ přichází postupně přes „promiscuous intermediate“ mutace

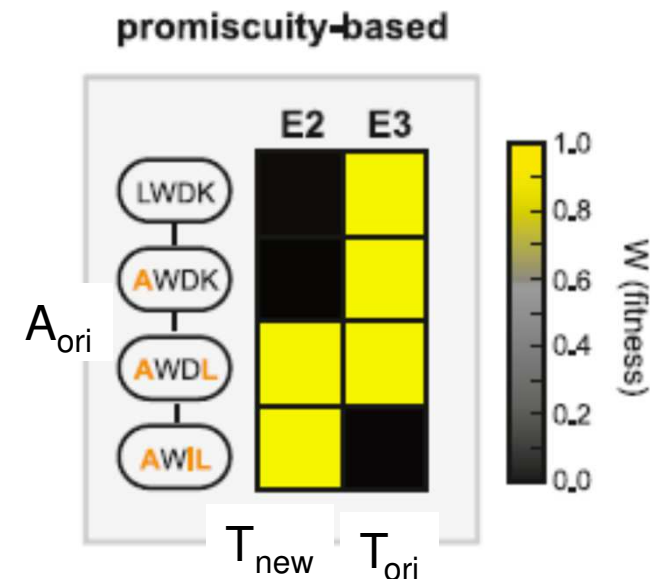
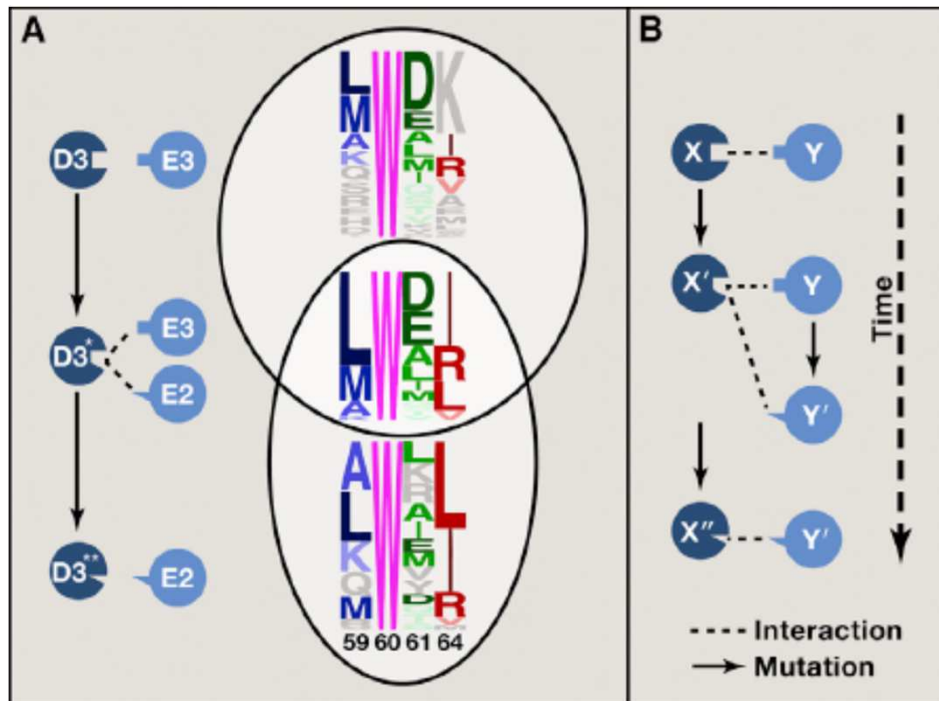
Vazební partneři ko-evoluují

- „promiscuous intermediate“
mutace jednoho proteinu
mohou být doprovázeny
„promiscuous“ mutacemi
druhého proteinu
(nedochází ke ztrátě PPI)

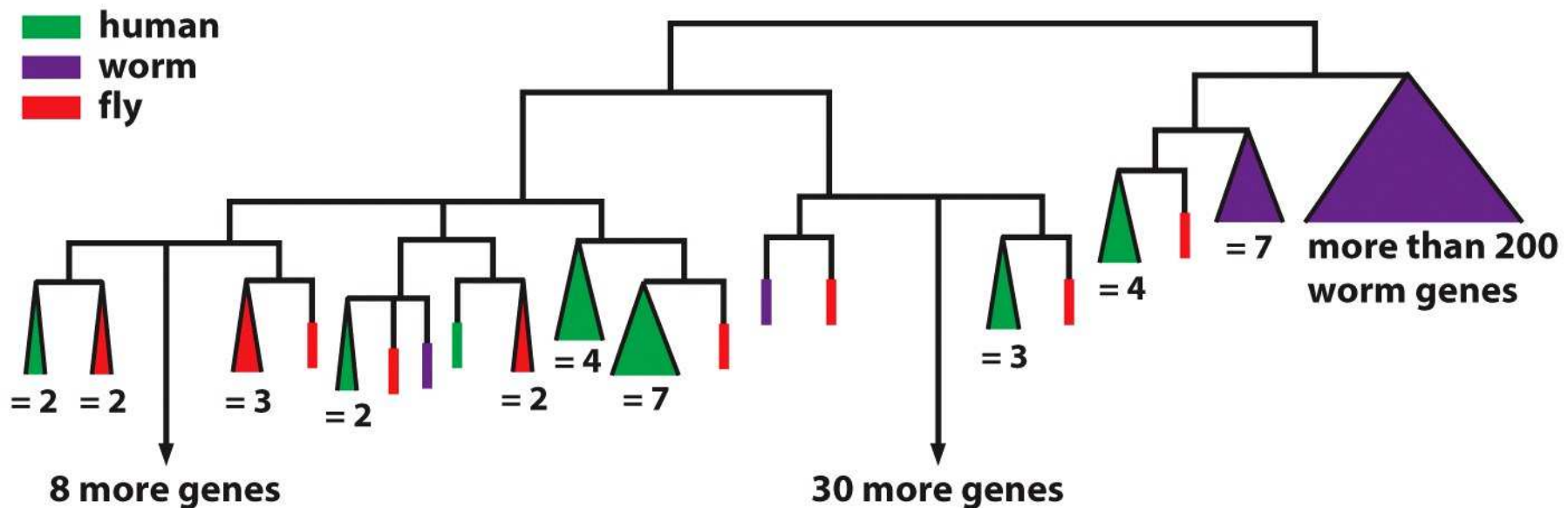
Vazební partneři ko-evoluují

- u „promiscuous intermediate“ mutací nedochází ke ztrátě PPI
- „promiscuous intermediate“ může interagovat i s duplikovaným proteinem (např. tkáňově specifickým – specifický komplex)
- později se může „oddělit“ a vytvořit nový komplex (paralelní ko-evoluce = drift)

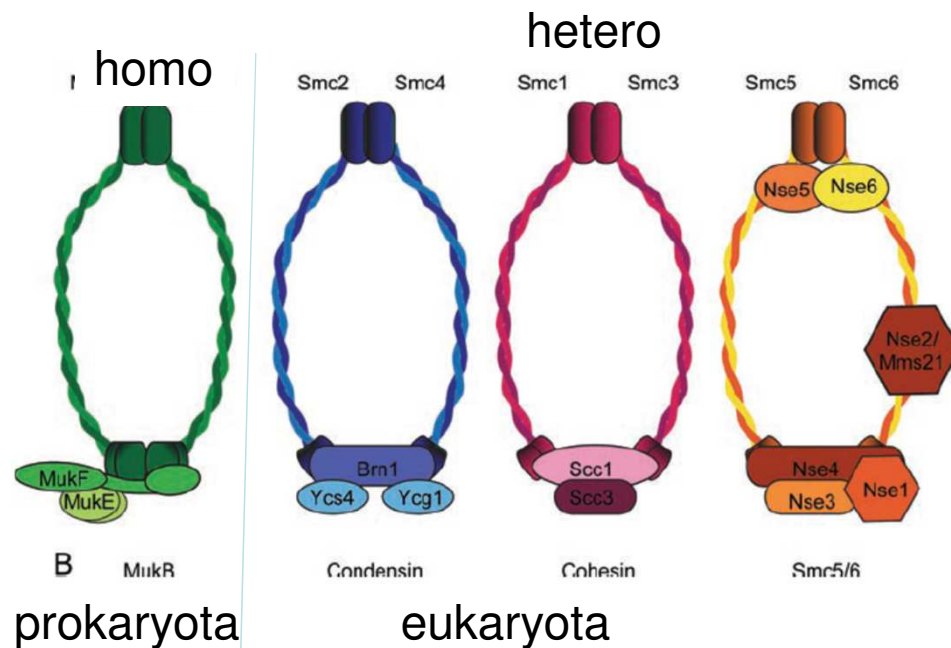
Vznik proteinových rodin

- selekční tlak na stabilitu a funkci - nutnost zachování funkce neposkytuje příliš prostoru pro evoluci/rozvoj nových vlastností
- pro rozvoj nových vlastností, nových druhů - spíše než druhově specifické mutace proteinů lze vidět **expansi různých genových/proteinových rodin** v různých živočišných druzích

(příklad superrodiny jaderných hormonálních receptorů)

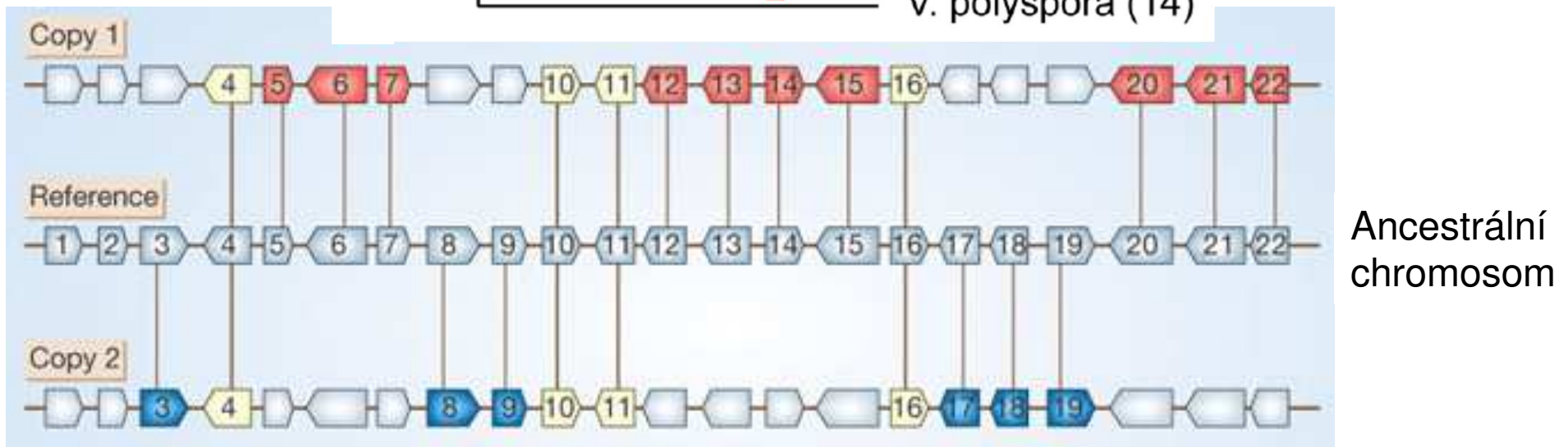
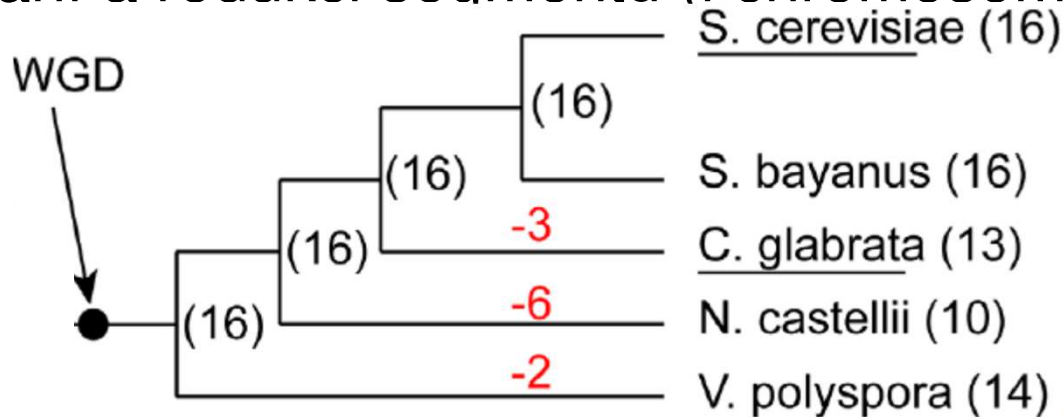
- **duplikace a divergence** jsou hlavními tahouny evolučních procesů (všechny geny/proteiny jsou „potomky“ několika ancestrálních genů/proteinů (foldů), které existovaly v nejčasnějších živých formách (nyní cca 1000 foldů na >100000 struktur v PDB, odhad je cca 2000 foldů))

- po **duplikaci** jsou oba proteiny stejné a vytváří stejný homomerní komplex – později jeden protein diverguje (mutace) a vzniká heteromer

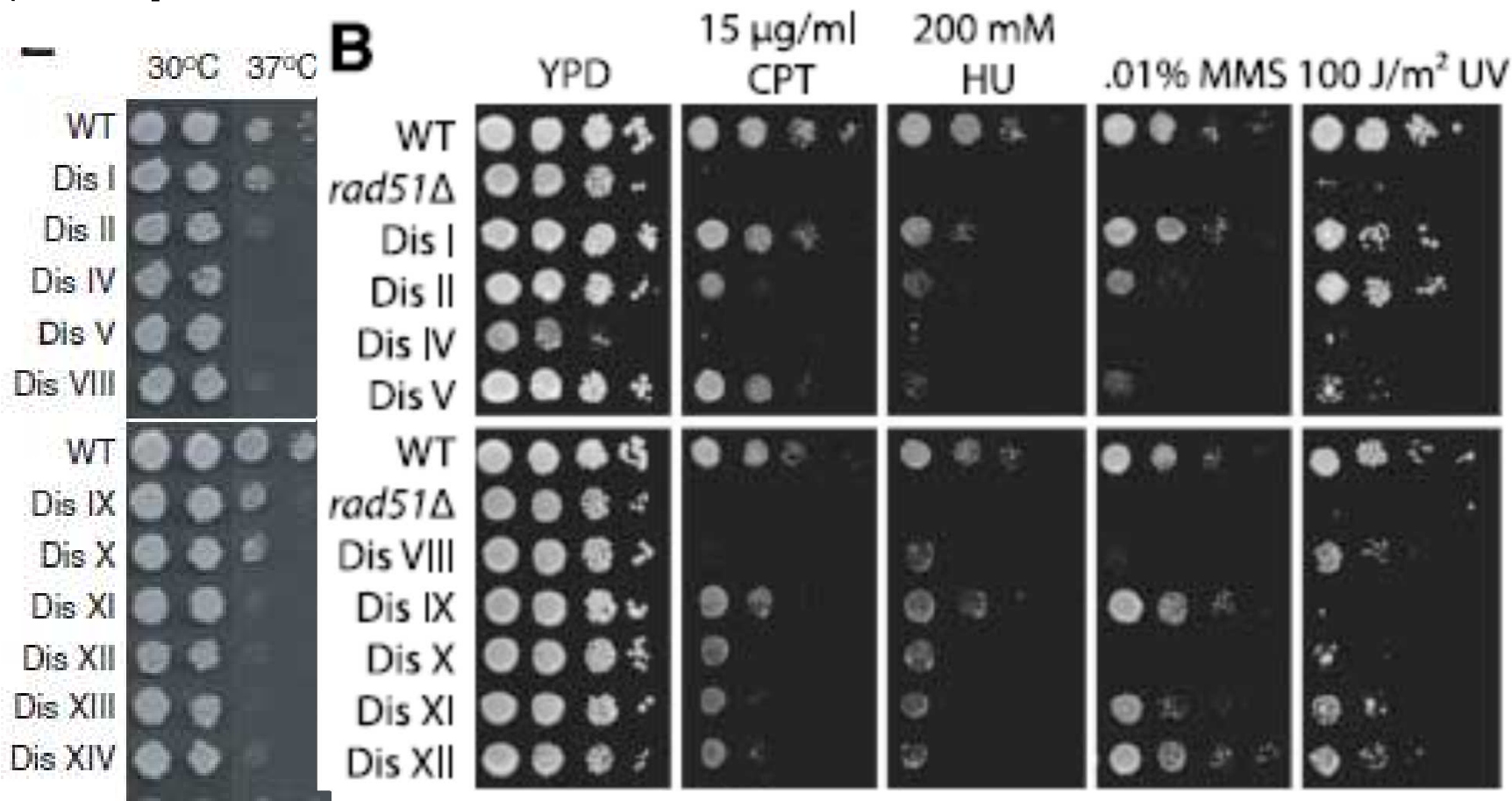
Celogenomová duplikace u kvasinek

cca 30% genomu *S.c.* vzniklo duplikacemi => došlo k **celogenomové duplikaci** (WGD) => a poté došlo k přeskupování a redukci segmentů (i chromosomů) – polyploidie u kyttek ...

-následují **mutace** – inaktivující tj. pseudogeny (ustaví hladinu proteinu zpět na původní) nebo nefunkční (zatěžují expresní-chaperonový aparát – snaha odstranit)

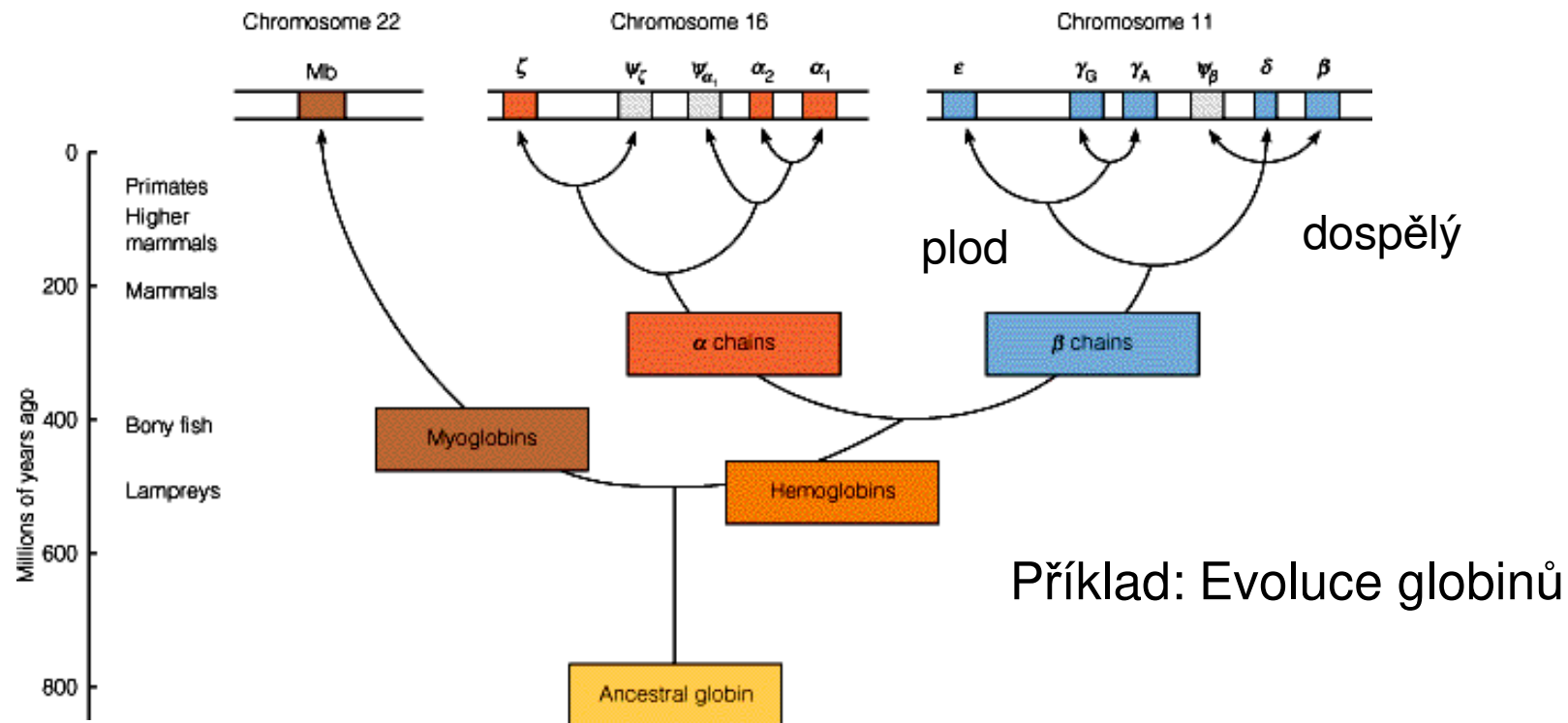
-duplikace ALE ... – na počátku stejné sekvence = stejné funkce - vyšší hladina proteinu/ů může být toxická
(aneuploidie – kvasinky s 1 chromosomem navíc, nádorové buňky)

Shelzer et al, Science (2011)

- nadbytek proteinů (např. transkripčních faktorů) nebo nerovnováha podjednotek komplexů znamená disregulaci některých procesů

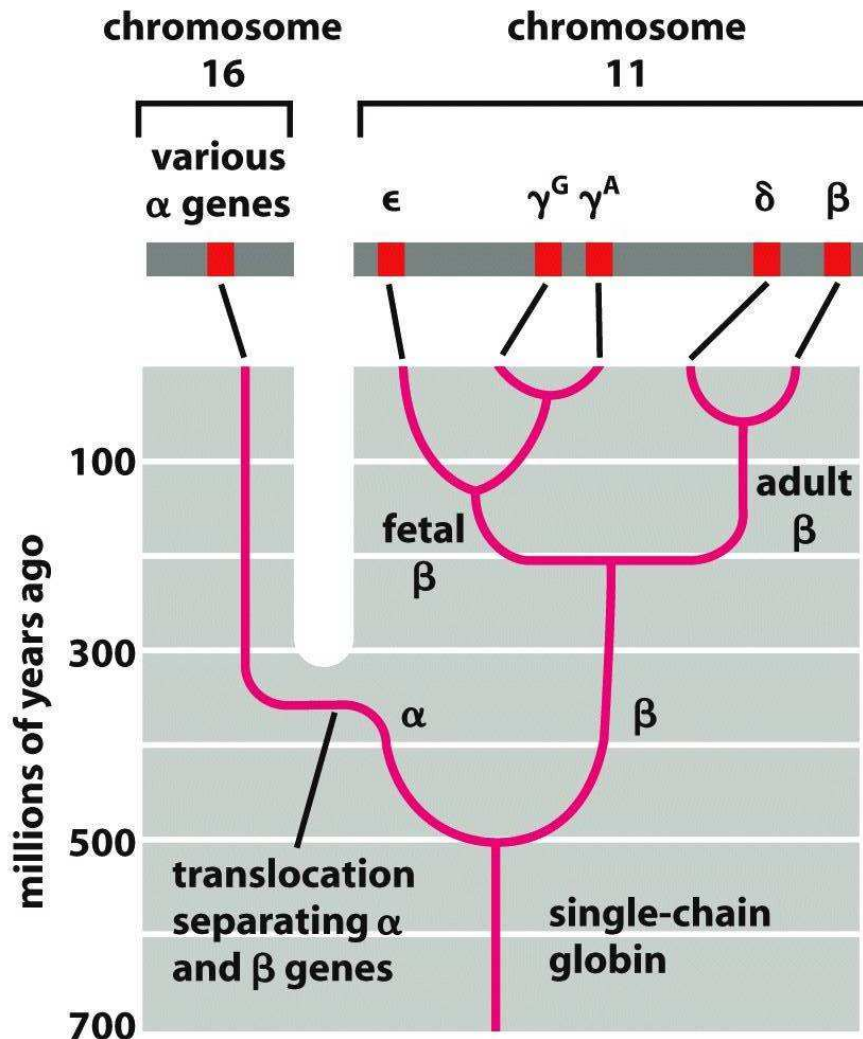
- duplikace – **reverzní transkripcí** (u živočichů) a integrací DNA (pouze individuální geny nebo pouze domény = exony) nebo replikační chyba s následnou chybnou opravou DSB

- na počátku stejné sekvence = stejné funkce (pod jinými **promotory** – jiný lokus tzn. jiné „okolí“ zaintegrované „mRNA“ tzn. jiná regulace exprese – „nové“ buňky)
(např. rozdíl v genomu člověka a šimpanze je především v duplikaci 30Mbp – cca 50kbp segmenty - nikoli v jednotlivých mutacích tj. SNPs)

Evoluce rodiny globinů (duplikace)

- červy, hmyz a primitivní ryby mají jeden globin (150AMK)

homo- na heteromery

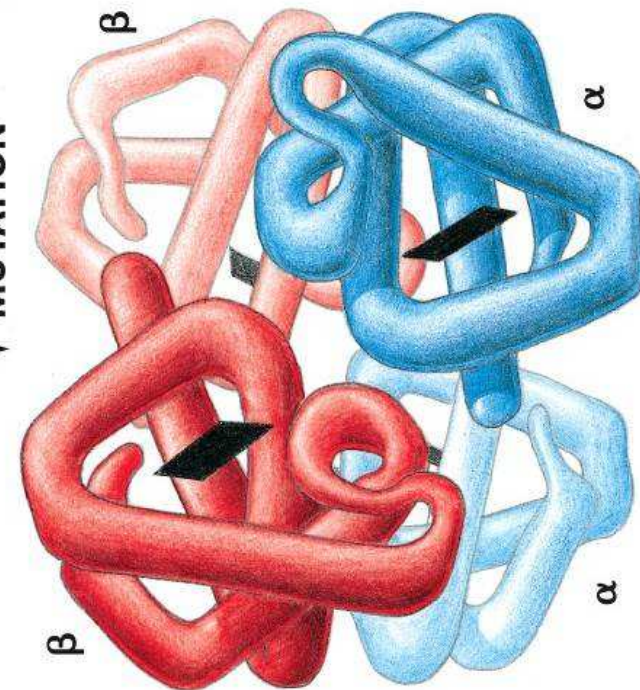
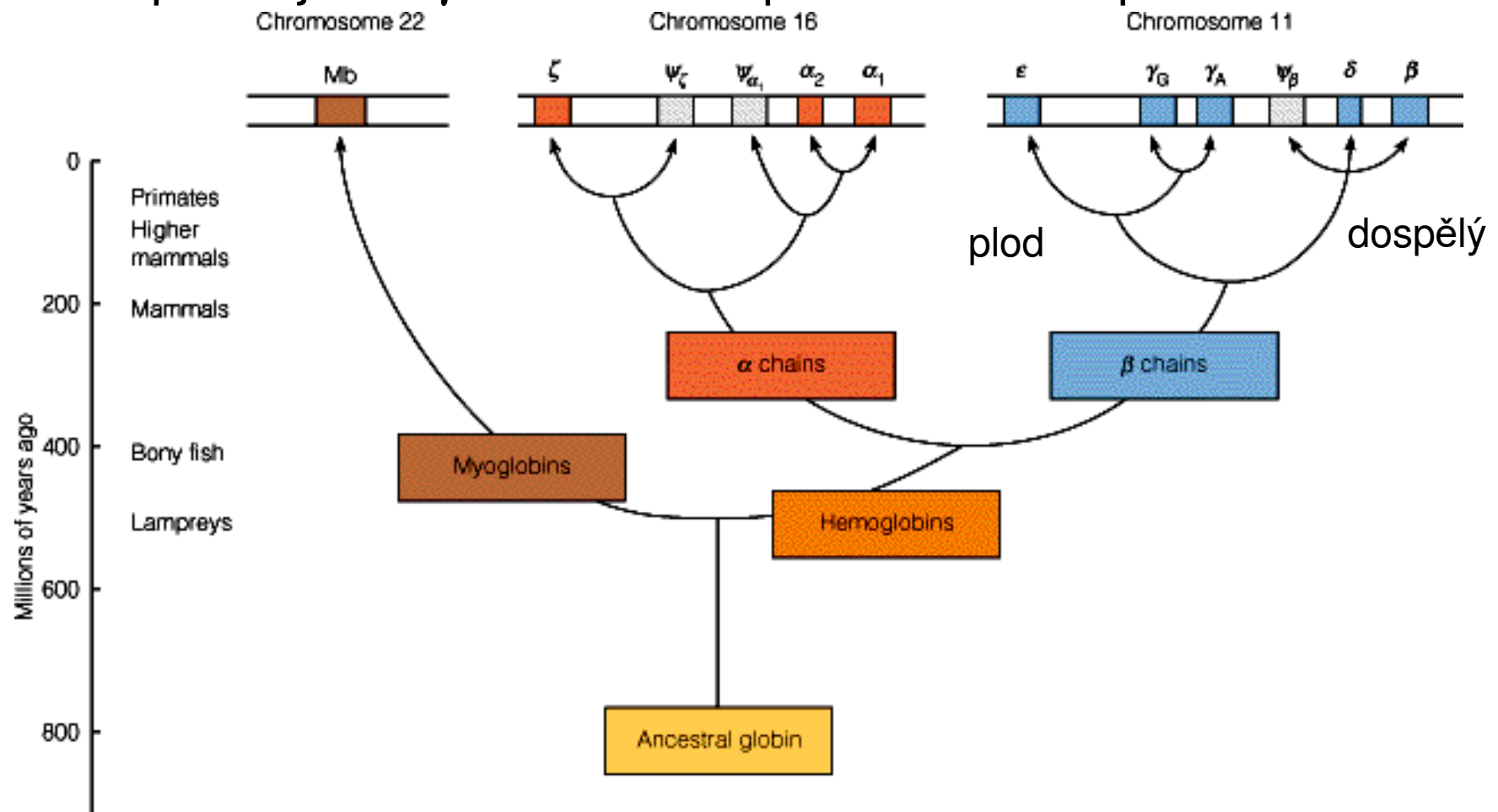

Figure 4-86 Molecular Biology of the Cell (© Garland Science 2008)

- vyšší obratlovci mají α - a β -globin (tvoří $\alpha_2\beta_2$ komplex – účinnější přenos kyslíku) – vyvinul se u vyšších ryb (500Mya)

Evoluce rodiny globinů (duplikace)

- u savců se dále duplikoval β -globin (**paralog**) - exprimován specificky v embryu – má vyšší afinitu ke kyslíku a napomáhá přenosu kyslíku z krve matky do krve plodu
- dále se duplikoval a specializoval na časná vývojová stádia $\alpha_2\varepsilon_2$ a pozdější $\alpha_2\gamma_2$ - k další duplikaci došlo u primátů $\alpha_2\delta_2$

- následují **mutace** – modifikující původní protein na novou variantu (podobná funkce)

Příklad: histony - histon fold (původní „histon“) + odlišné sekvence (odlišně PTM) odlišné funkce (stále v rámci nukleosomů/chromatinu)

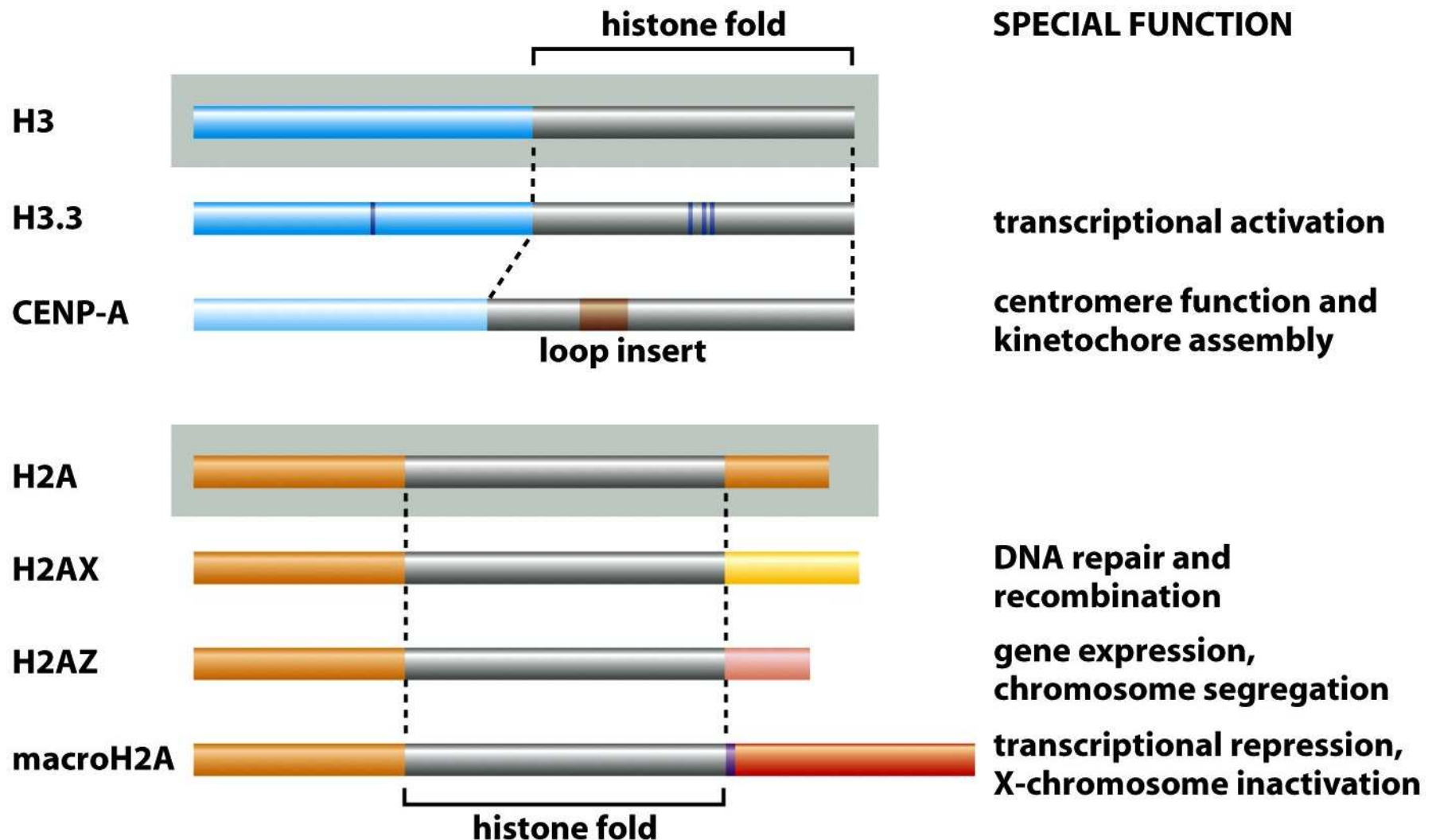

Figure 4-41 Molecular Biology of the Cell (© Garland Science 2008)

- histony > NF-Y transkripce (ohyb) > TAF (strukturní TFIID)

- duplikace celého genu nebo pouze **domény** – většina domén v proteinech obratlovců pochází/existuje v bezobratlých – pouze 7% lidských proteinů/domén je specifických pro obratlovce)

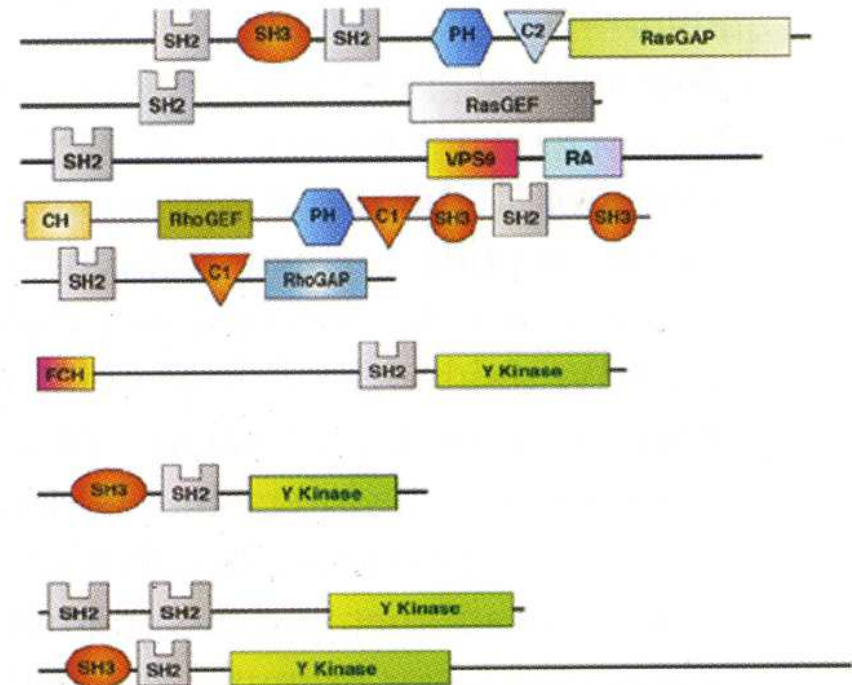
- fúze domén naznačuje funkční příbuznost nebo dokonce přítomnost v komplexu (v organismu s nefúzovanými doménami - ChimeraDB)

Small GTPase
Signaling

Ras-GAP
Nsp1,2,3
Rin1
Vav1,2,3
Chimerin

Kinases

Fps, Fer
Src, Csk, Ctk/Hyl,
Fgr, Fyn, Yes, Hck,
Lck, Lyn, Blk, Frk,
Brk, DJ697K14.1
Zap70, Syk
c-Abl, Arg/Abl2

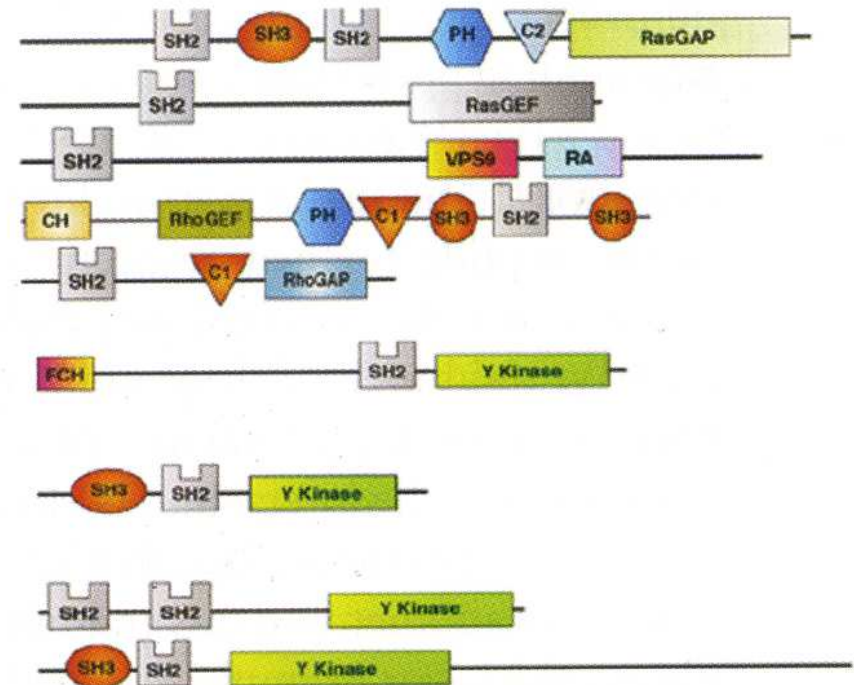
- duplikace **domény** (většinou koreluje s exonem)
- hranice domény jsou většinou kódovány **introny** – bez intronů by bylo obtížnější přesně vybrat pouze „doménovou“ část sekvence
- duplikací a „**shuffling**“ **domén** – poskládají se nové geny/proteiny – vytváří nová funkční/fyzická provázání (interakce => nové „prosítování“ interaktomů)

Small GTPase
Signaling

Ras-GAP
Nsp1,2,3
Rin1
Vav1,2,3
Chimerin

Kinases

Fps, Fer
Src, Csk, Ctk/Hyl,
Fgr, Fyn, Yes, Hck,
Lck, Lyn, Blk, Frk,
Brk, DJ697K14.1
Zap70, Syk
c-Abl, Arg/Abl2

- duplikací a „**shuffling**“ **domén** – poskládají se nové geny/proteiny
- nová doména (protein) není pod tlakem „funkčním“, ale zůstává pod tlakem „strukturním“ a „interakčním“

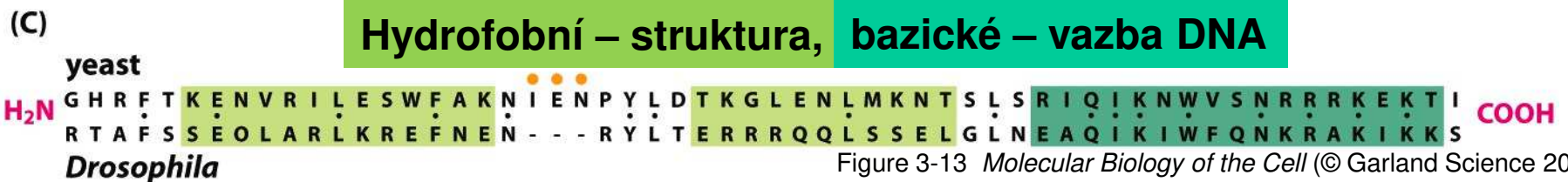
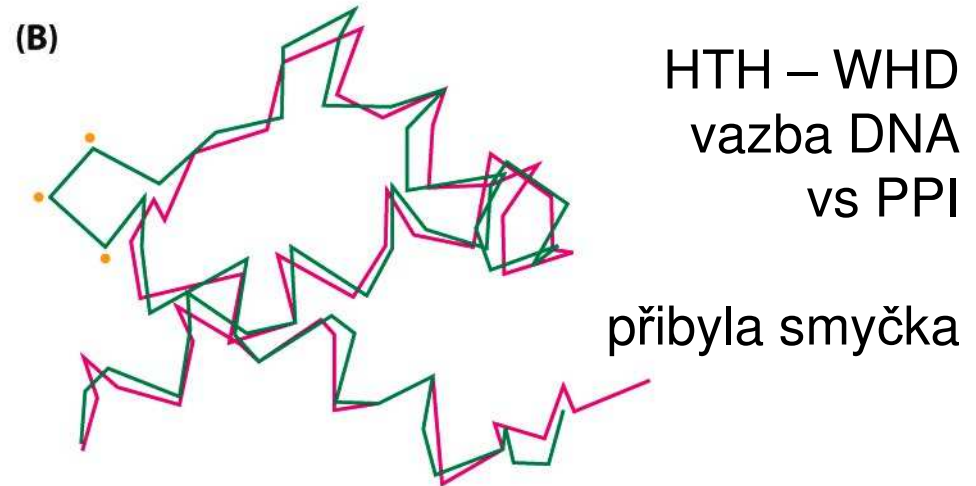
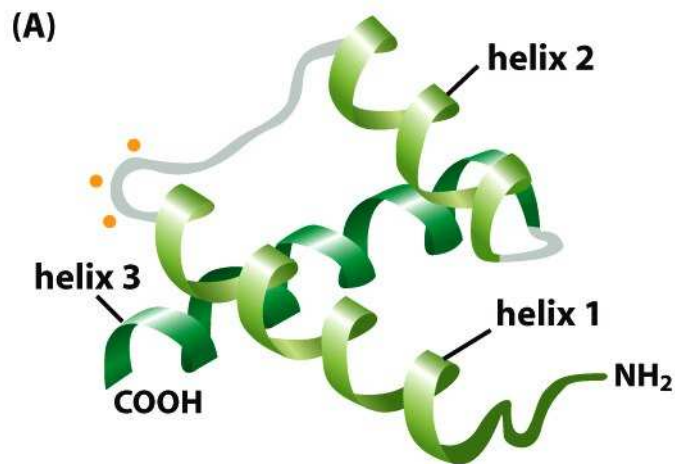
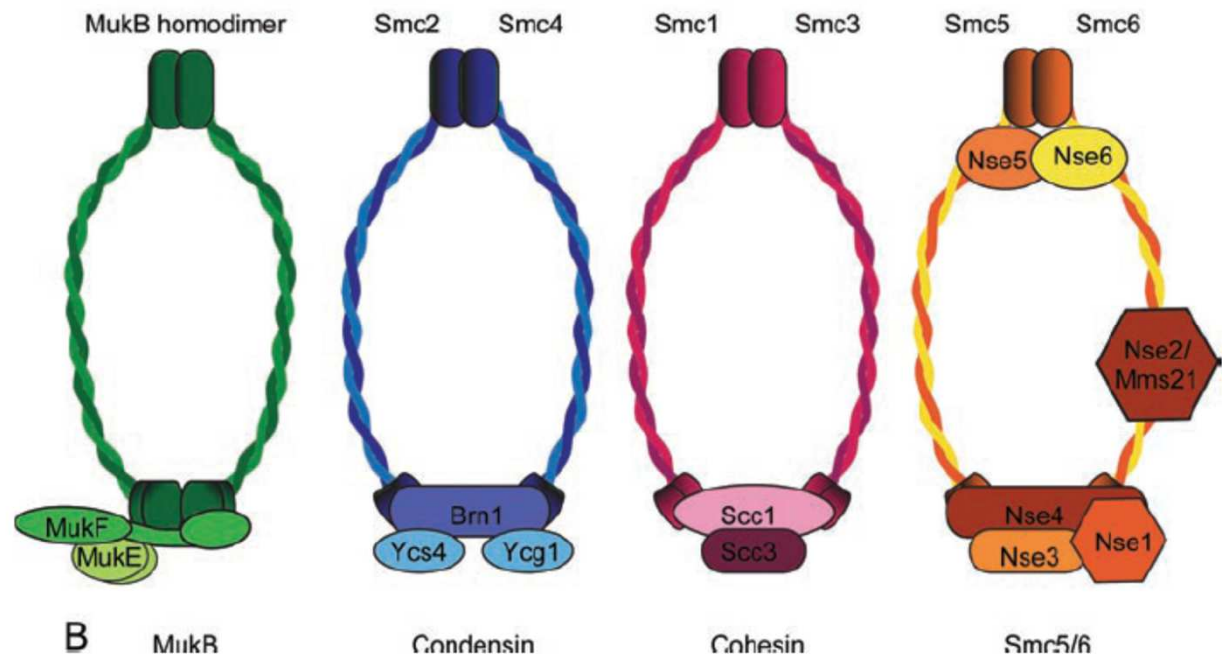

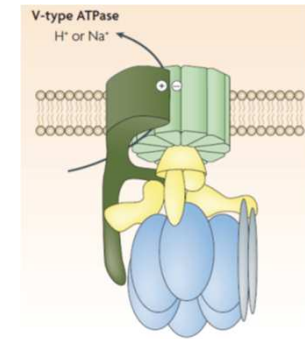
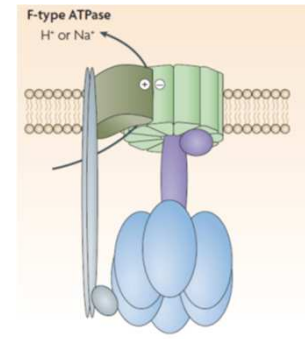
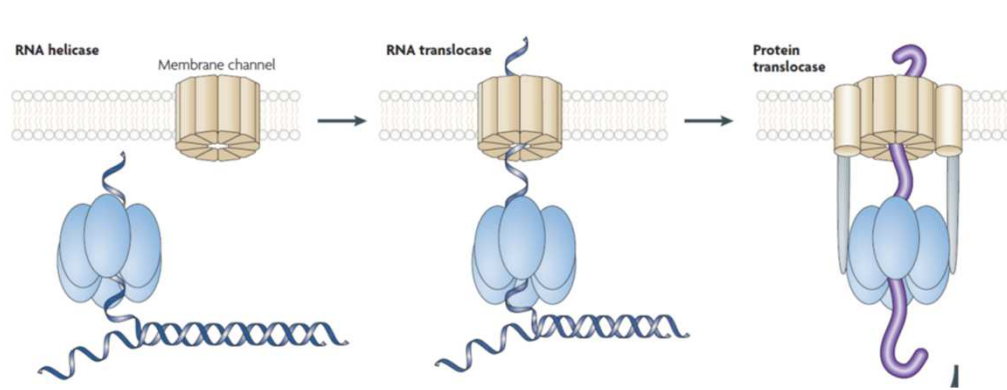
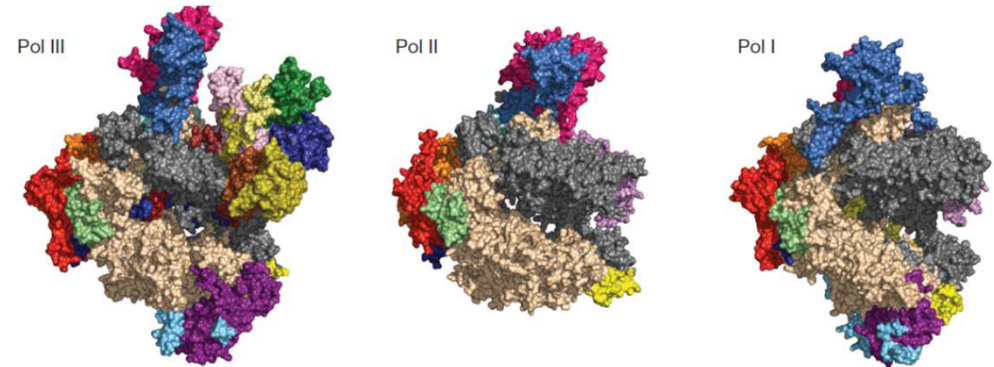
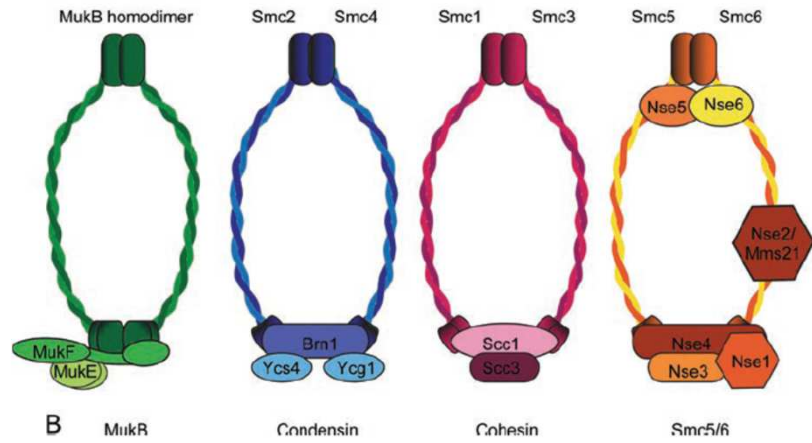
Figure 3-13 *Molecular Biology of the Cell* (© Garland Science 2008)

- zůstává hydrofobní profil (hydrofobní AMK jsou uvnitř a drží strukturu domény) – mění se povrch (můžete hledat „paralogy“ i podle 3D struktury, sekvence <25% ident. – funkce ? odlišná)

- „staré“ proteiny jsou konzervovány „strukturně“ a „funkčně“ – funkčně znamená většinou „konzervaci“ interakcí (většinou PPI)
- nová doména (protein) je pod tlakem „strukturním“ („misfold“ = degradace) – je ale i pod tlakem „povrchovým“ tj. tendencí povrchů interagovat (zvláště hydrofobní povrchy – hydrofobní povrch je rozeznáván chaperony a bez interakčního partnera degradován)
- z toho plyne tendence duplikovaných proteinů vytvářet podobné komplexy (podobné interakce) (viz ko-evoluce)

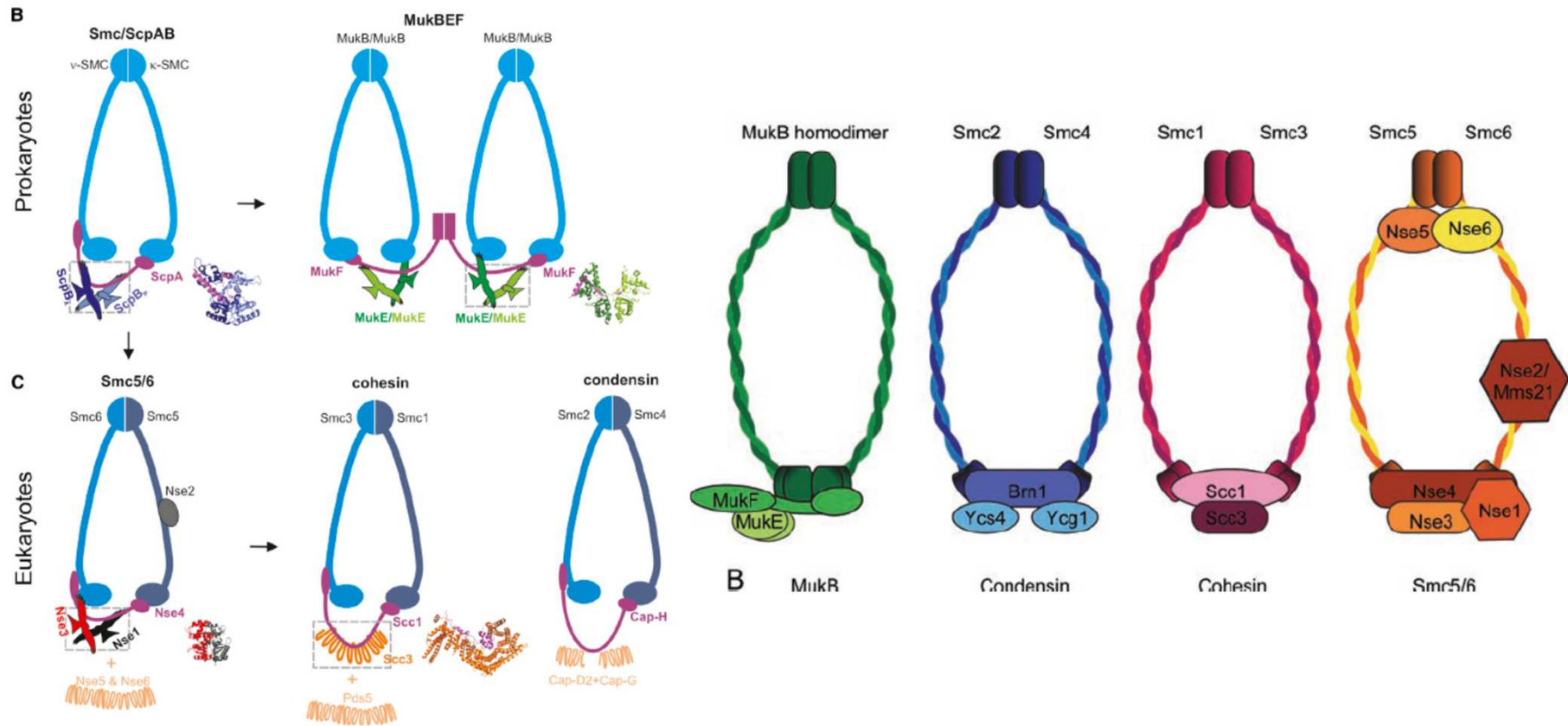

Příklady evoluce komplexů

Evoluce SMC komplexů

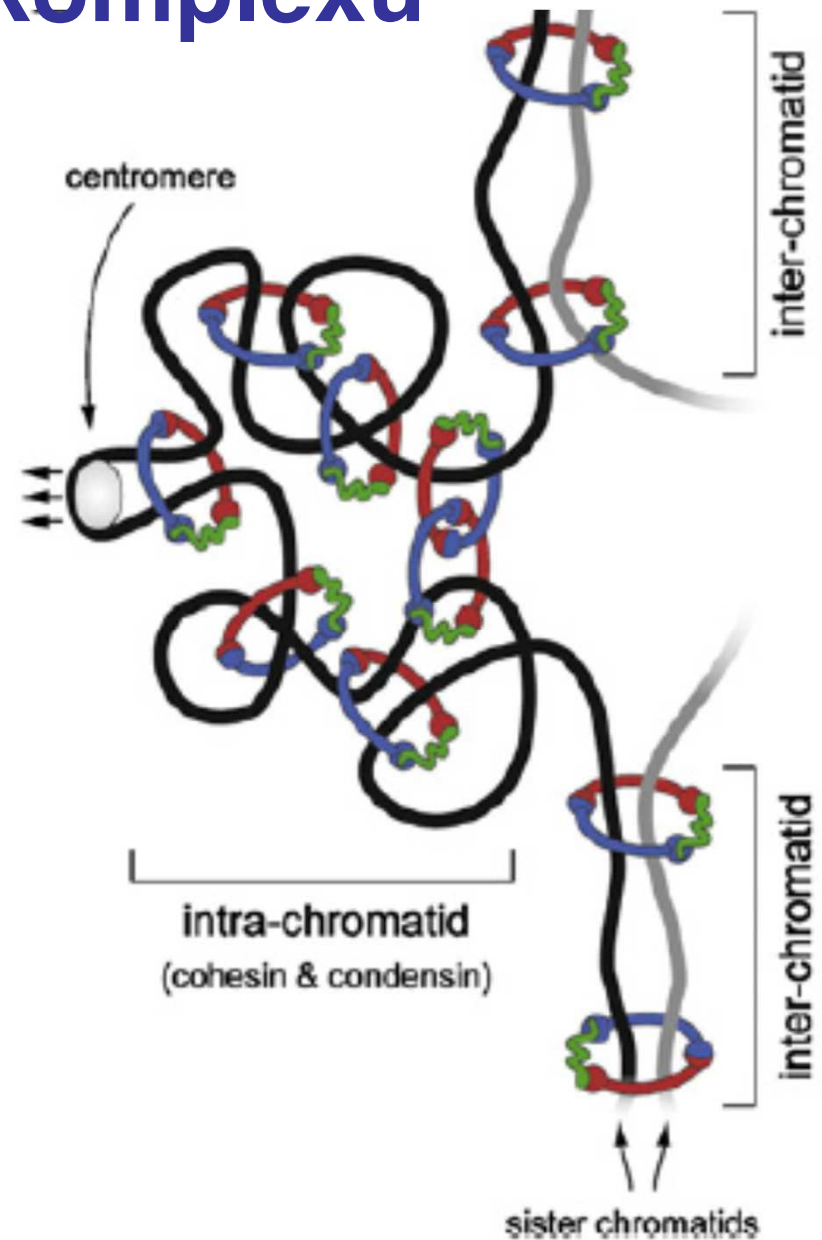
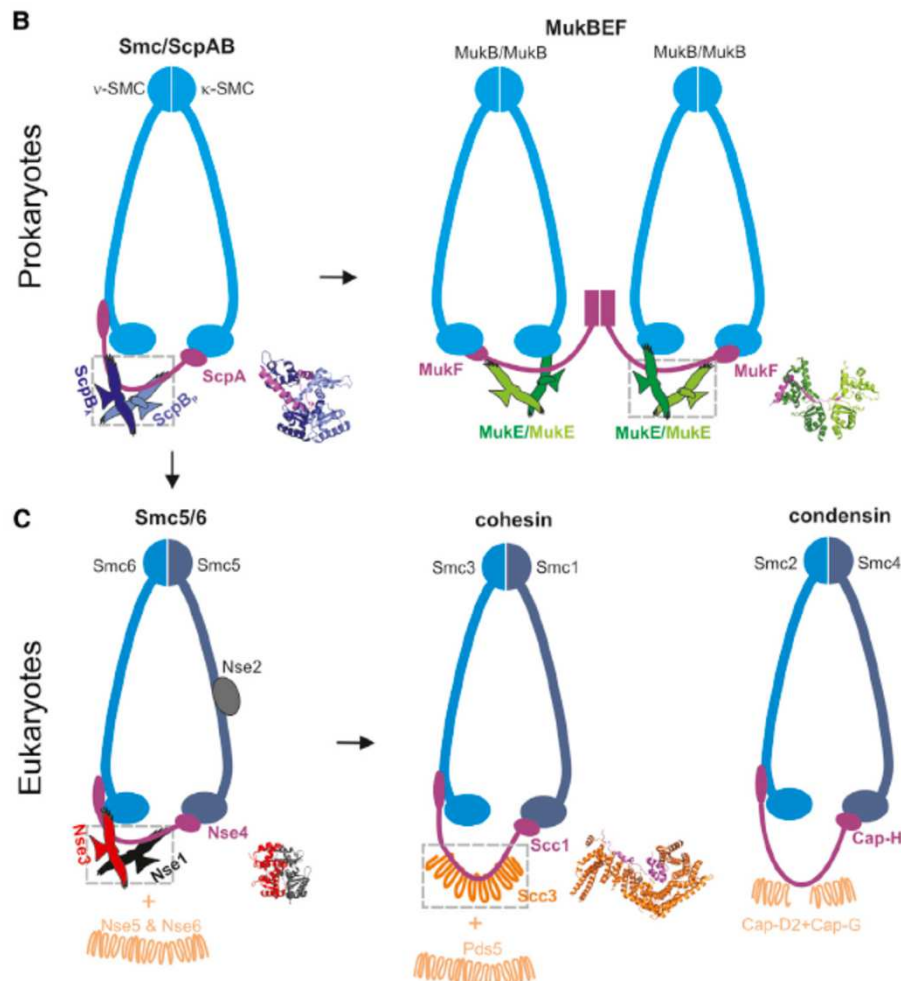
- bakterie mají po jednom komplexu složeném z homodimeru SMC/MukB a 2 Nse

- eukaryota mají 3 SMC komplexy – SMC heterodimery + kleisin (další podjednotky nepříliš konzervované) - (příklad využití konzervovaného motivu a alterace částí systému/komplexu)

Evoluce SMC komplexů

- konzervovaný motiv (kroužek)
- SMC heterodimery + kleisin

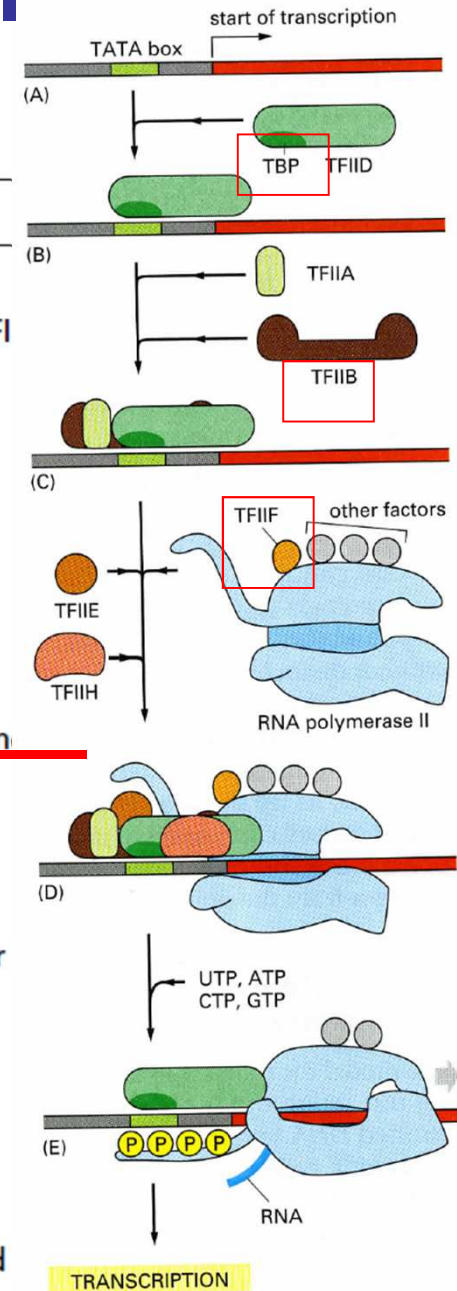
- alterace – kohese x kondensace
(Nse podjednotky, faktory ovlivňující loading = místo, čas ...)

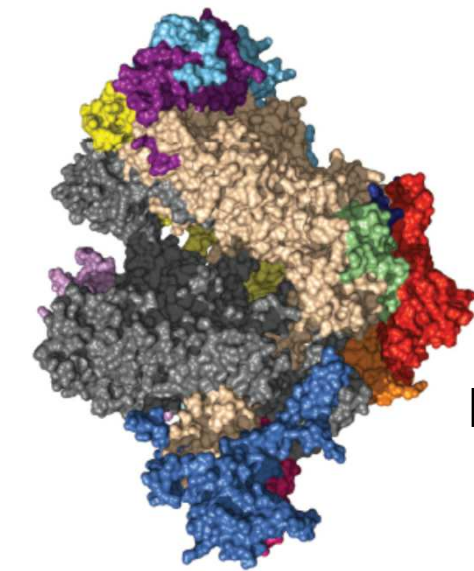
RNA pol II a podobnosti s pol I a III

TABLE 1 Components of the human general transcription machinery

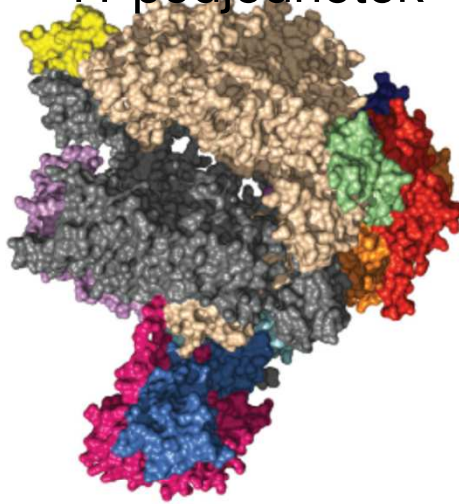
Factor	Protein composition	Function
TFIIA	p35 (α), p19 (β), and p12 (γ)	Antirepressor; stabilizes TBP-TATA complex; coactivator
TFIIB	p33	Start site selection; stabilize TBP-TATA complex; pol II/TFI
TFIID	TBP + TAFs (TAF1-TAF14)	Core promoter-binding factor Coactivator Protein kinase Ubiquitin-activating/conjugating activity Histone acetyltransferase
TFIIE	p56 (α) and p34 (β)	Recruits TFIIH Facilitates formation of an initiation-competent pol II Involved in promoter clearance
TFIIF	RAP30 and RAP74	<u>Binds pol II and facilitates pol II recruitment to the prom</u> Recruits TFIIE and TFIIH Functions with TFIIB and pol II in start site selection Facilitates pol II promoter escape Enhances the efficiency of pol II elongation
TFIIH	P89/XPB, p80/XPD, p62, p52, p44, p40/CDK7, p38/Cyclin H, p34, p32/MAT1, and p8/TFB5	ATPase activity for transcription initiation and promoter Helicase activity for promoter opening Transcription-coupled nucleotide excision repair Kinase activity for phosphorylating pol II CTD E3 ubiquitin ligase activity
pol II	RPB1-RPB12	<u>Transcription initiation, elongation, termination</u> Recruitment of mRNA capping enzymes Transcription-coupled recruitment of splicing and 3' end CTD phosphorylation, glycosylation, and ubiquitination

TBP-všechny 3 pol

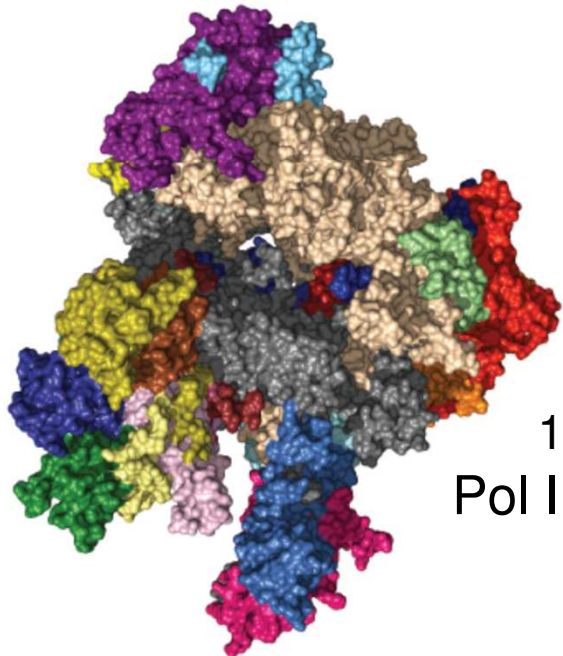

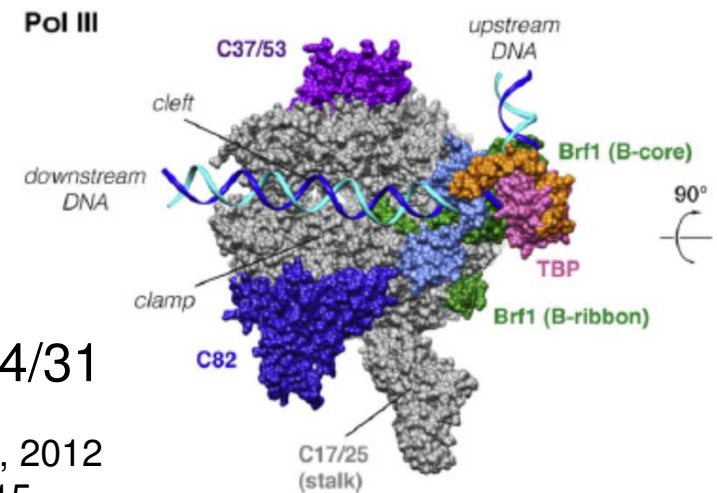
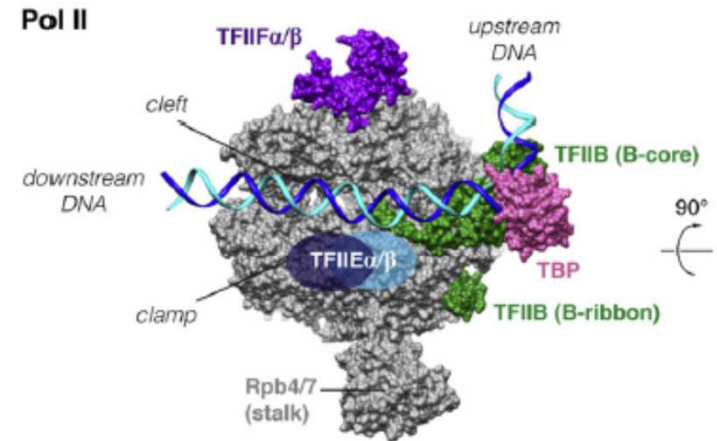
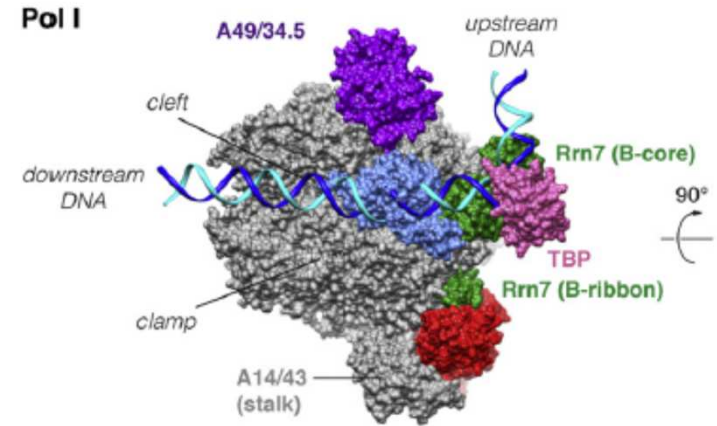
13
 Pol I = 11 + A49/34.5

11
 Pol II = 11 podjednotek

16
 Pol III = 11 + C37/53 + C82/34/31

Vannini & Cramer, Mol Cell, 2012
 Hoffmann et al, Nature, 2015

RNA polymerasy

Pol I = 11 + A49/34.5

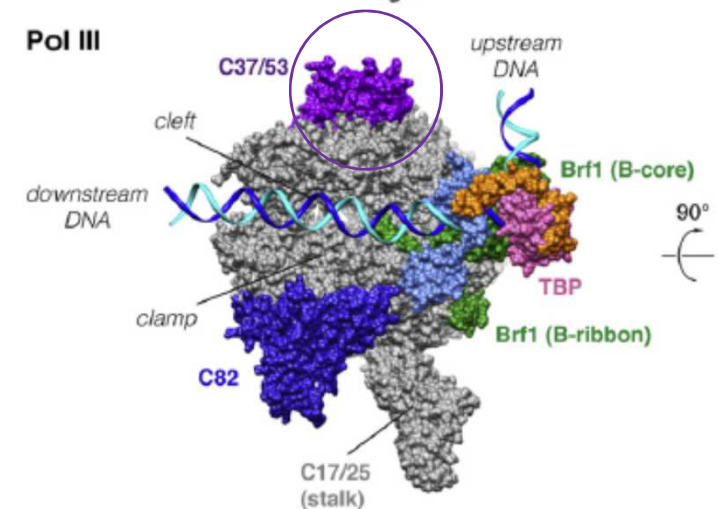
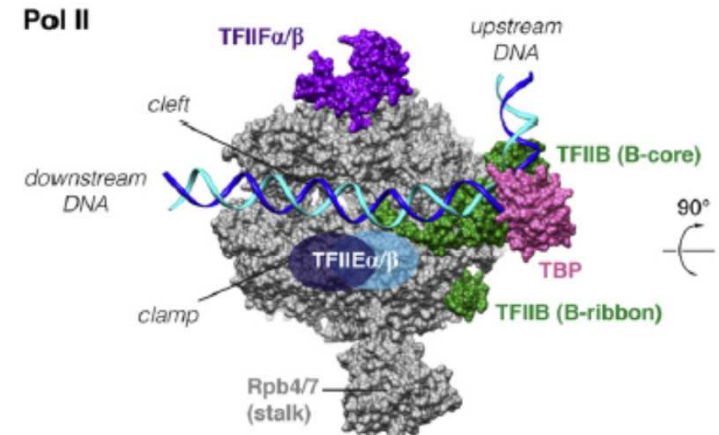
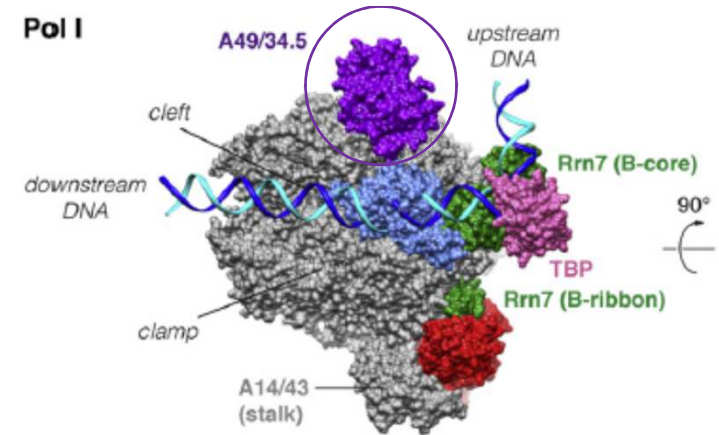
Pol II = 11 podjednotek (Tabulka)

Pol III = 11 + C37/53 + C82/34/31

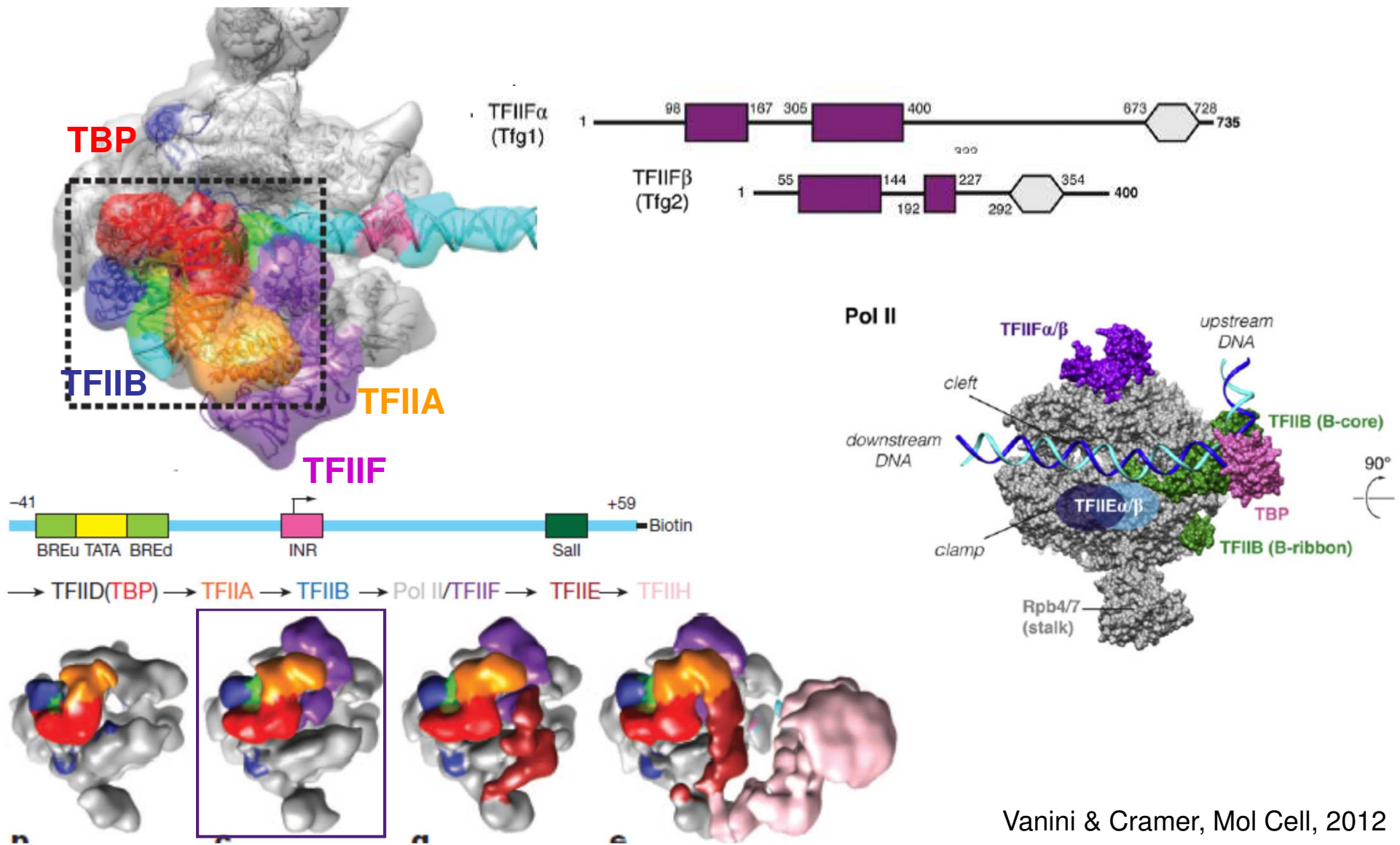
TFIIF
TBP
TFIIB
TFIIE

Table 1. Yeast RNA Polymerase Subunits and Initiation Factor Homologies

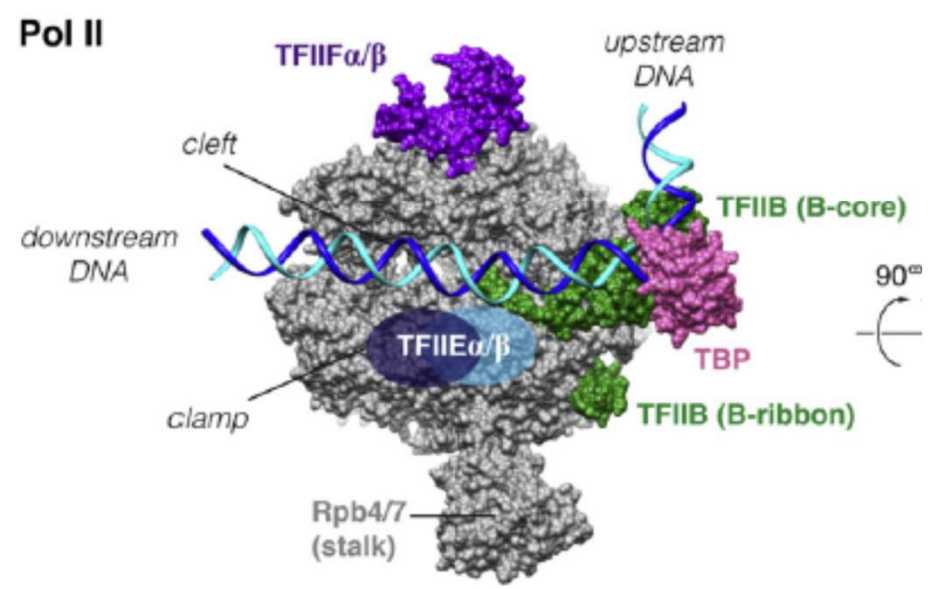
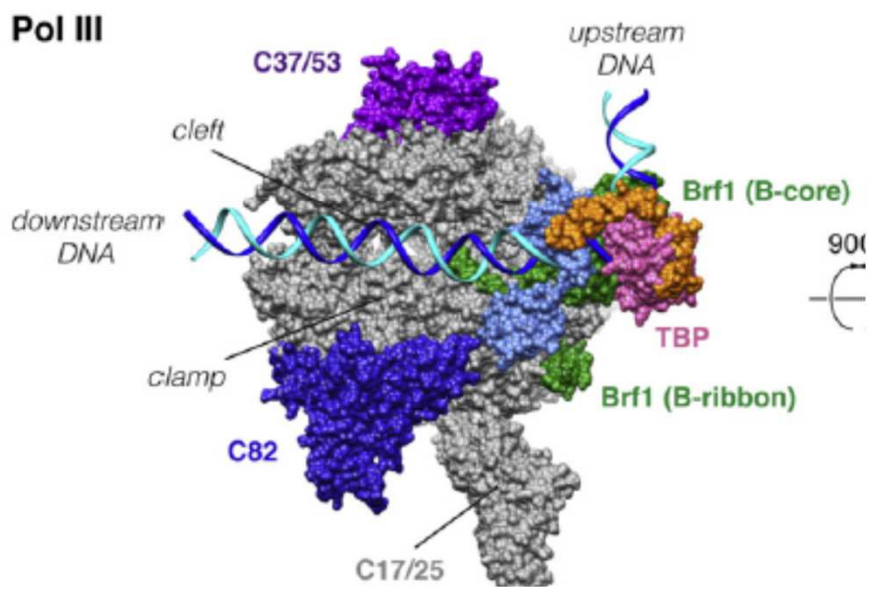
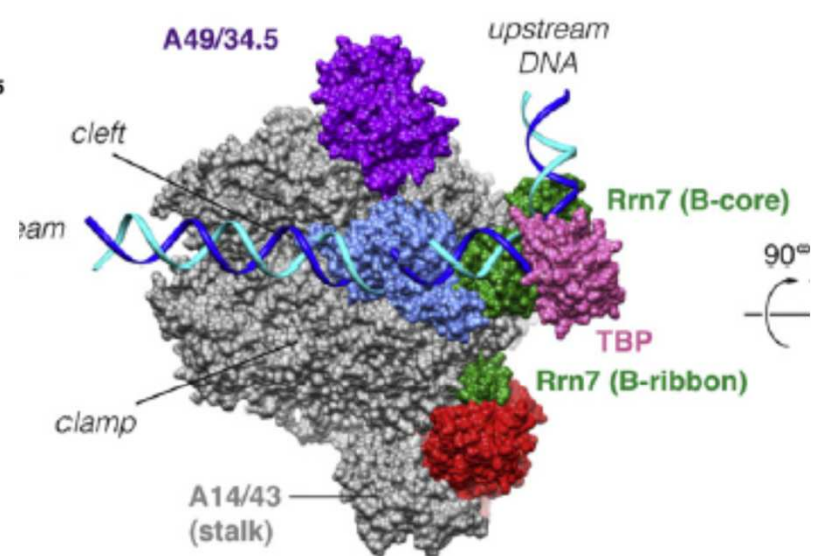
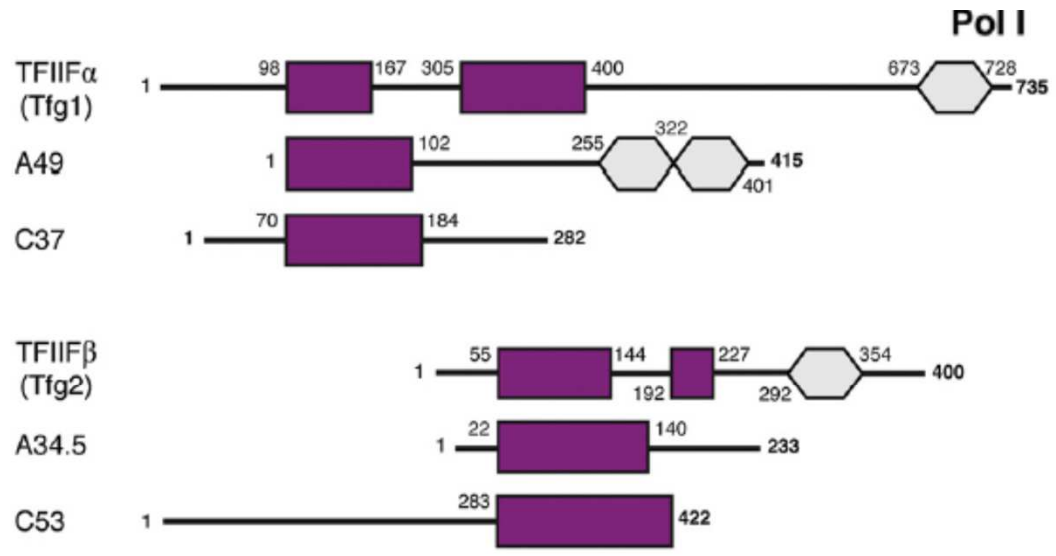
Pol II	Pol I	Pol III	Function
Polymerase Core			
Rpb1	A190	C160	Active center
Rpb2	A135	C128	Active center
Rpb3	AC40	AC40	
Rpb11	AC19	AC19	
Rpb9	A12.2 N ribbon	C11 N ribbon	RNA cleavage
TFIIS C-ribbon ^a	A12.2 C ribbon	C11 C ribbon	RNA cleavage
Rpb5	Rpb5	Rpb5	
Rpb6	Rpb6	Rpb6	
Rpb8	Rpb8	Rpb8	
Rpb10	Rpb10	Rpb10	
Rpb12	Rpb12	Rpb12	
Polymerase Stalk			
Rpb4	A14	C17	Initiation complex formation
Rpb7	A43	C25	Initiation complex formation

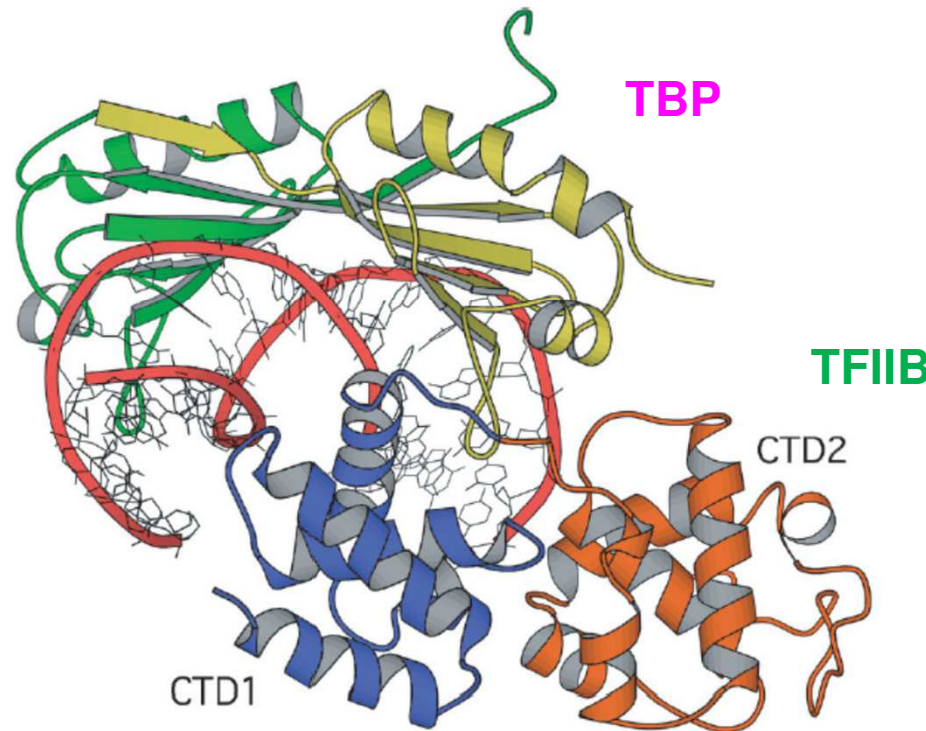
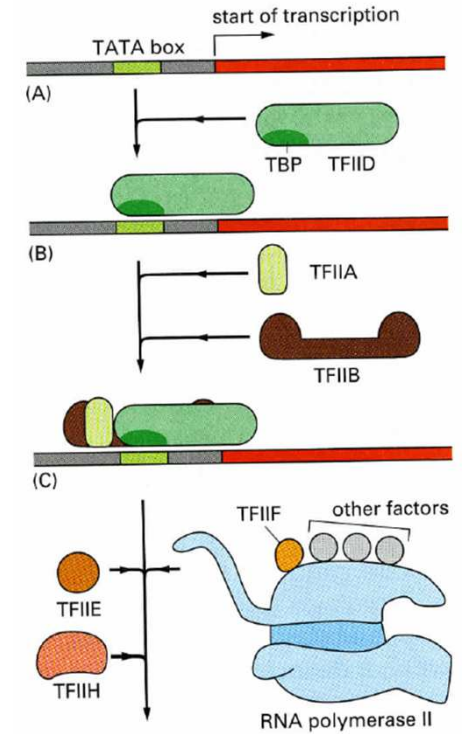
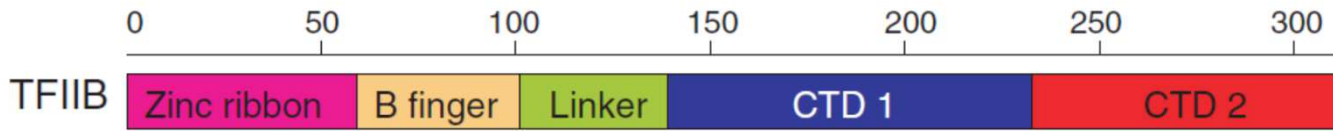
- **TFIIF** se váže na pol II, stabilizuje DNA v prohlubni/cleft pol II a pomáhá TFIIB s nastavením startu
- v pol I a III jsou paralogy TFIIF součástí komplexu polymerázy

- **TFIIF** se váže na pol II, stabilizuje DNA v prohlubni/cleft pol II a pomáhá TFIIB s nastavením startu
- v pol I a III jsou paralogy TFIIF součástí komplexu polymerázy

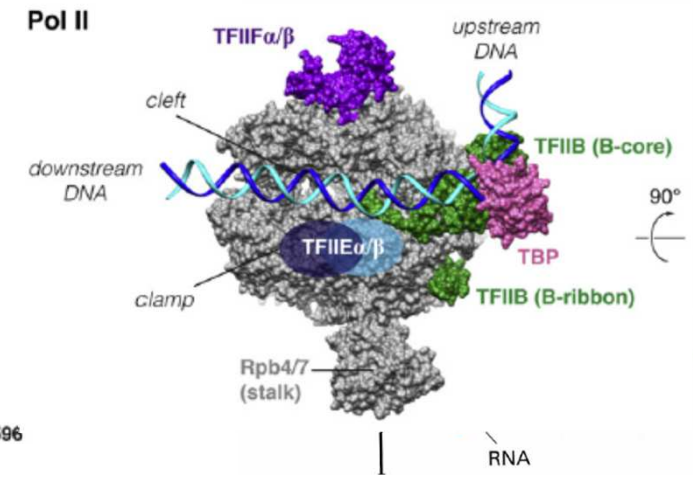
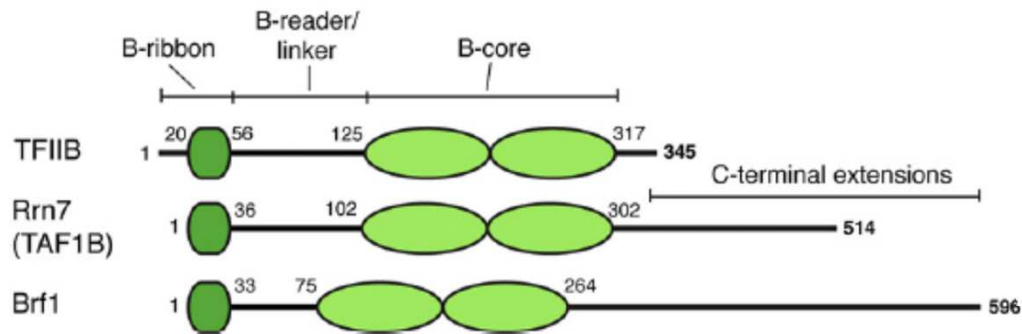
- **TFIIB** (C-konec) váže TBP a 6-7bp up- a downstream od ohybu DNA přes cukrfosfátovou kostru (kolem TATA boxu)

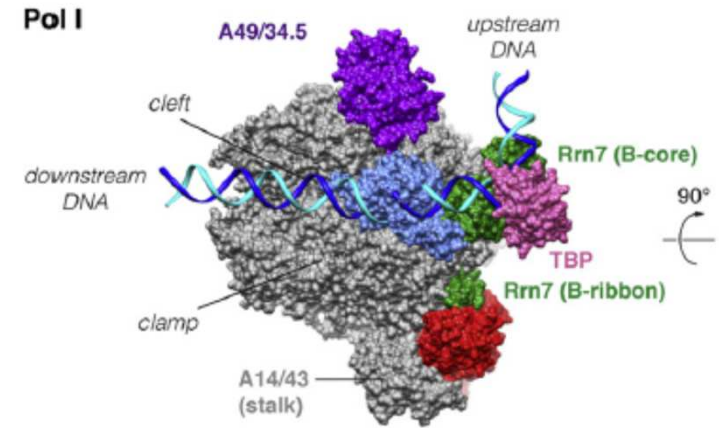
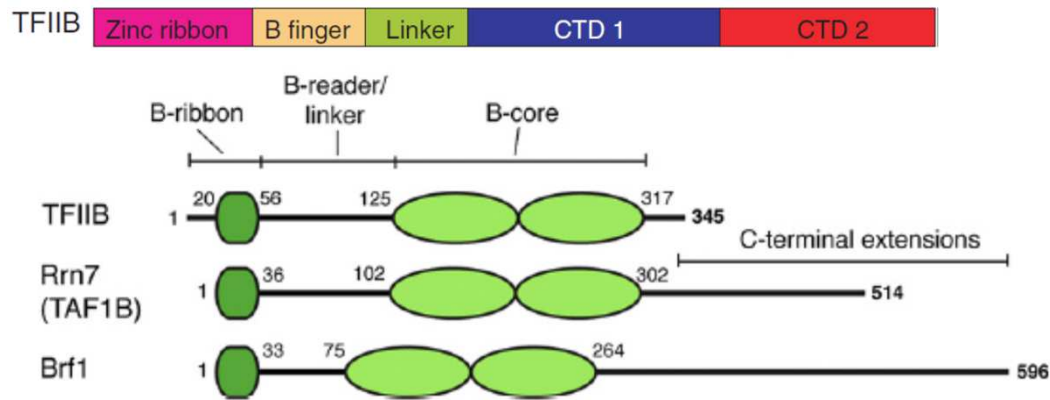

1VOL
Nikolov et al, Nature, 1995

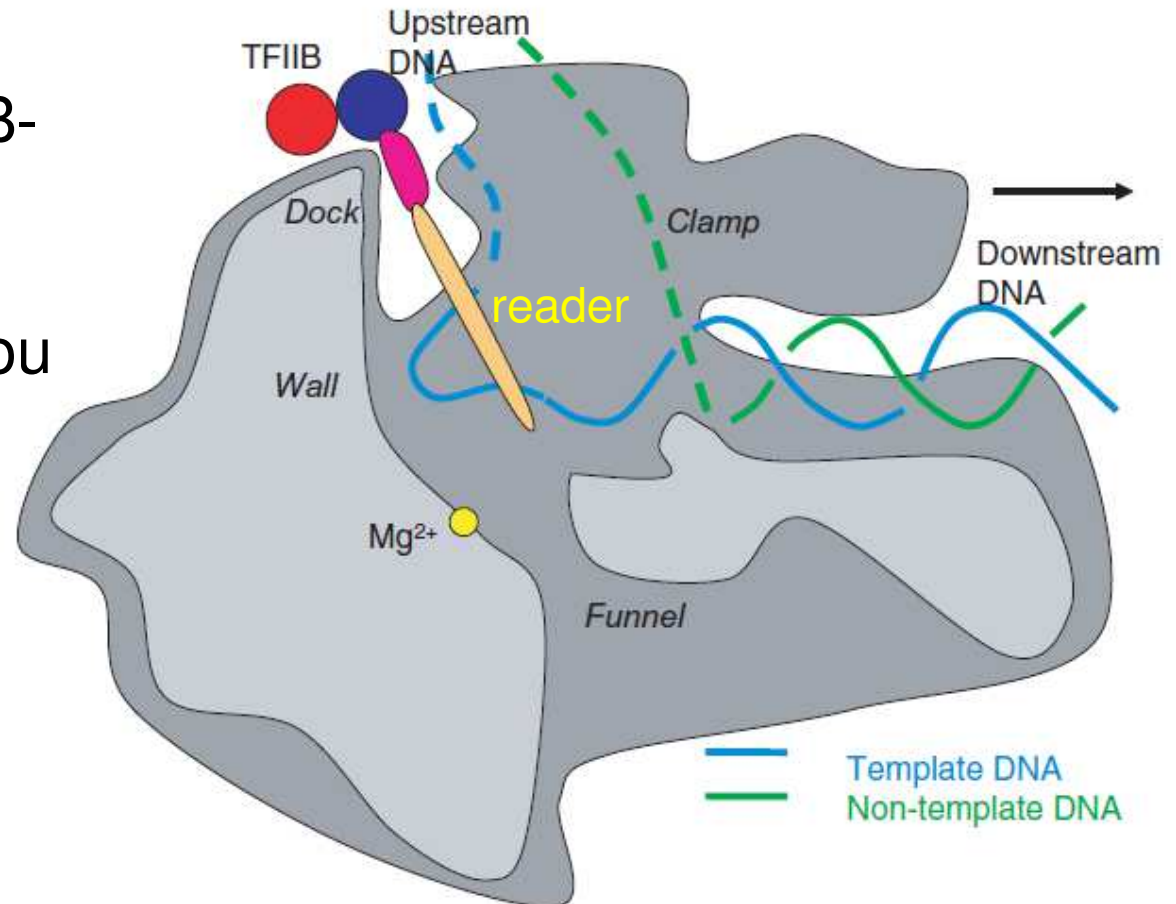
Vannini & Cramer, Mol Cell, 2012

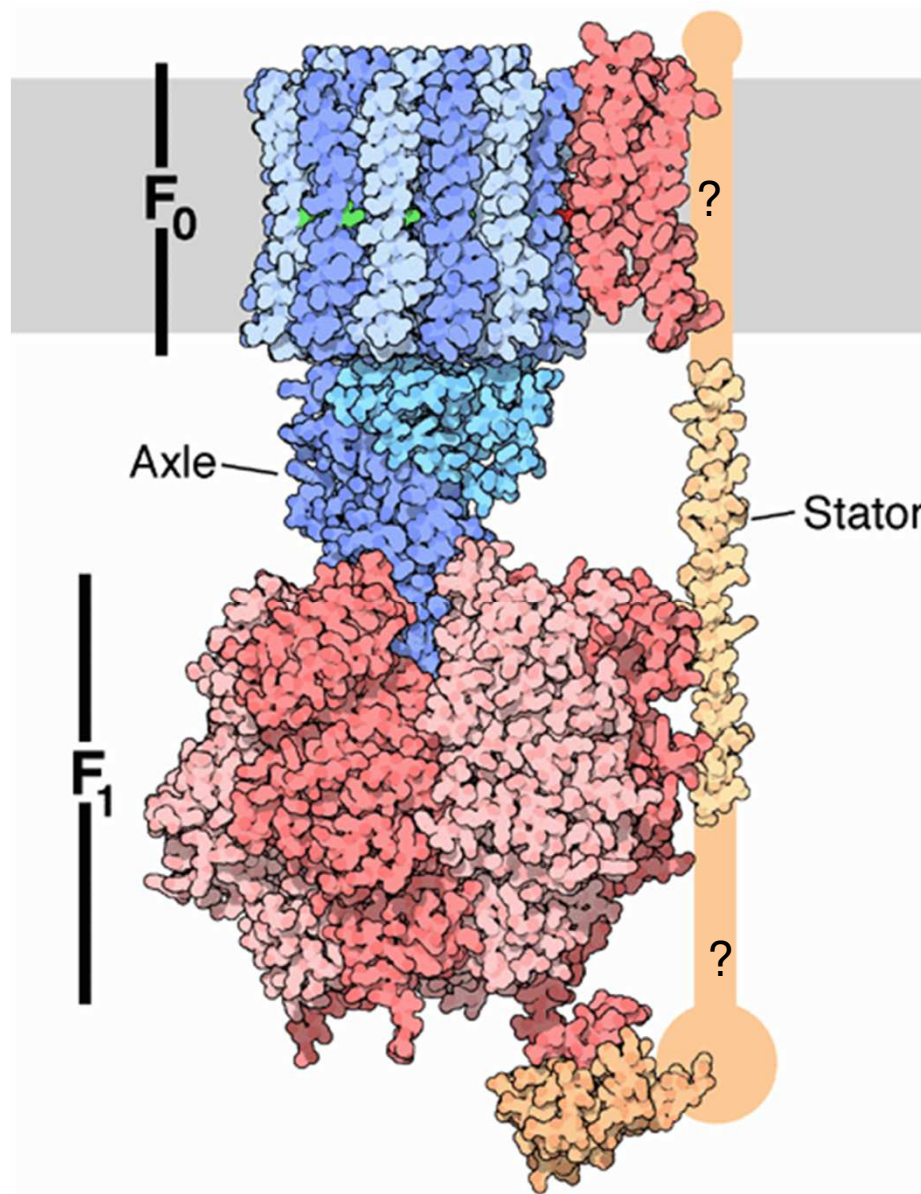
TFIIB
TFIB
TFIIB

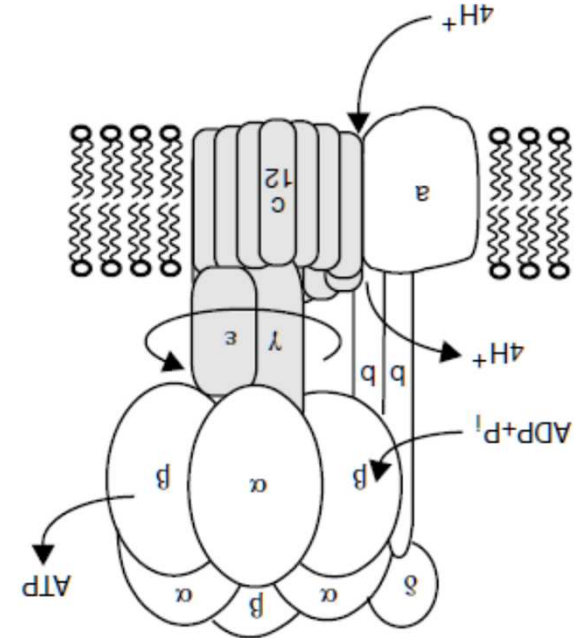

- Zn-ribbon s dock, B-finger/reader RNA tunel, B-core/CTD1 s wall, B-finger/reader s CC clamp
- podobné natolik, že vážou stejné TBP a mohou být zaměněny pro kteroukoli polymerásu – zatímco **reader** je specifický pro určitou polymerásu

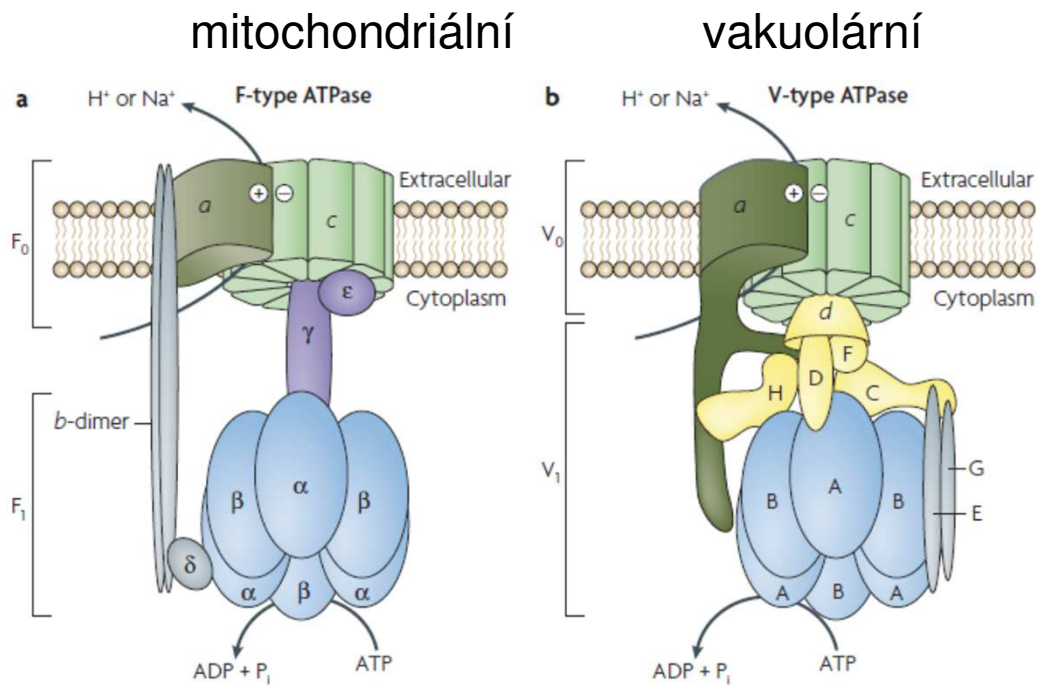

Molekula měsíce v prosinci 2005
Rastogi & Girvin, Nature, 1999

F₀ je protonový motor (uložen v membráně) poháněný tokem vodíkových iontů (z dýchacího řetězce) přes membránu. Tento rotor je spojen s druhým F₁ chemickým motorem poháněným ATP (nebo vyrábějícím ATP). Oba motory jsou spojeny statorem.

„ATP syntasa je jedním z divů molekulárního světa“. Je to dvojitý molekulární motor – „nanostroj“ – vyrábějící většinu ATP (energie).

vytváří ATP

vytváří pH gradient

podobné proteinové komplexy – tzv. AAA ATPasy jsou součástí jiných komplexů (v jiných procesech):

- sekreční systém (T3SS injectisom)
- pohon bičičků
- „denaturace“ DNA: helikázy (MCM ...)
- v opravě poškozené DNA: Rad51, RecA

Mulkiđjanian et al, NRM, 2007

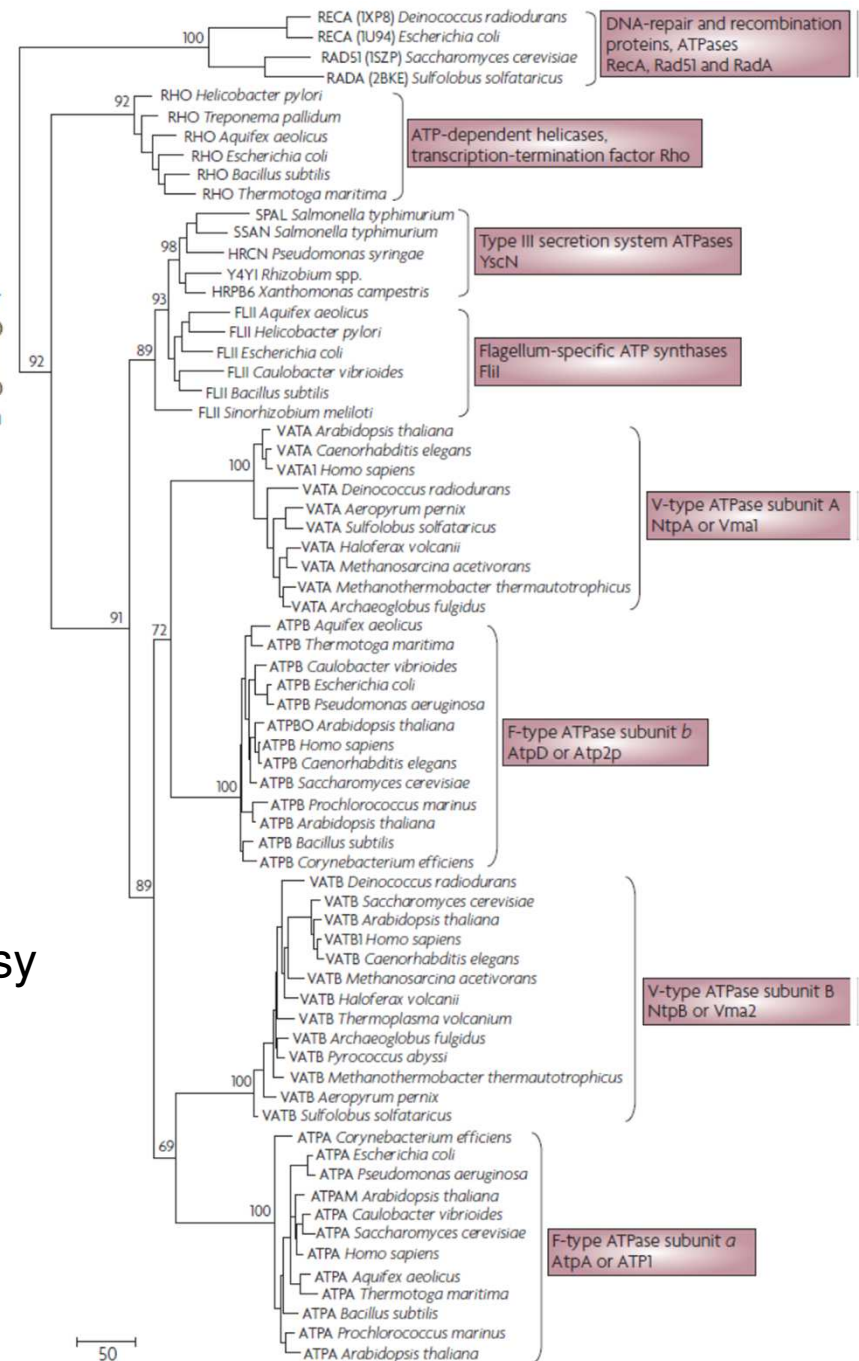
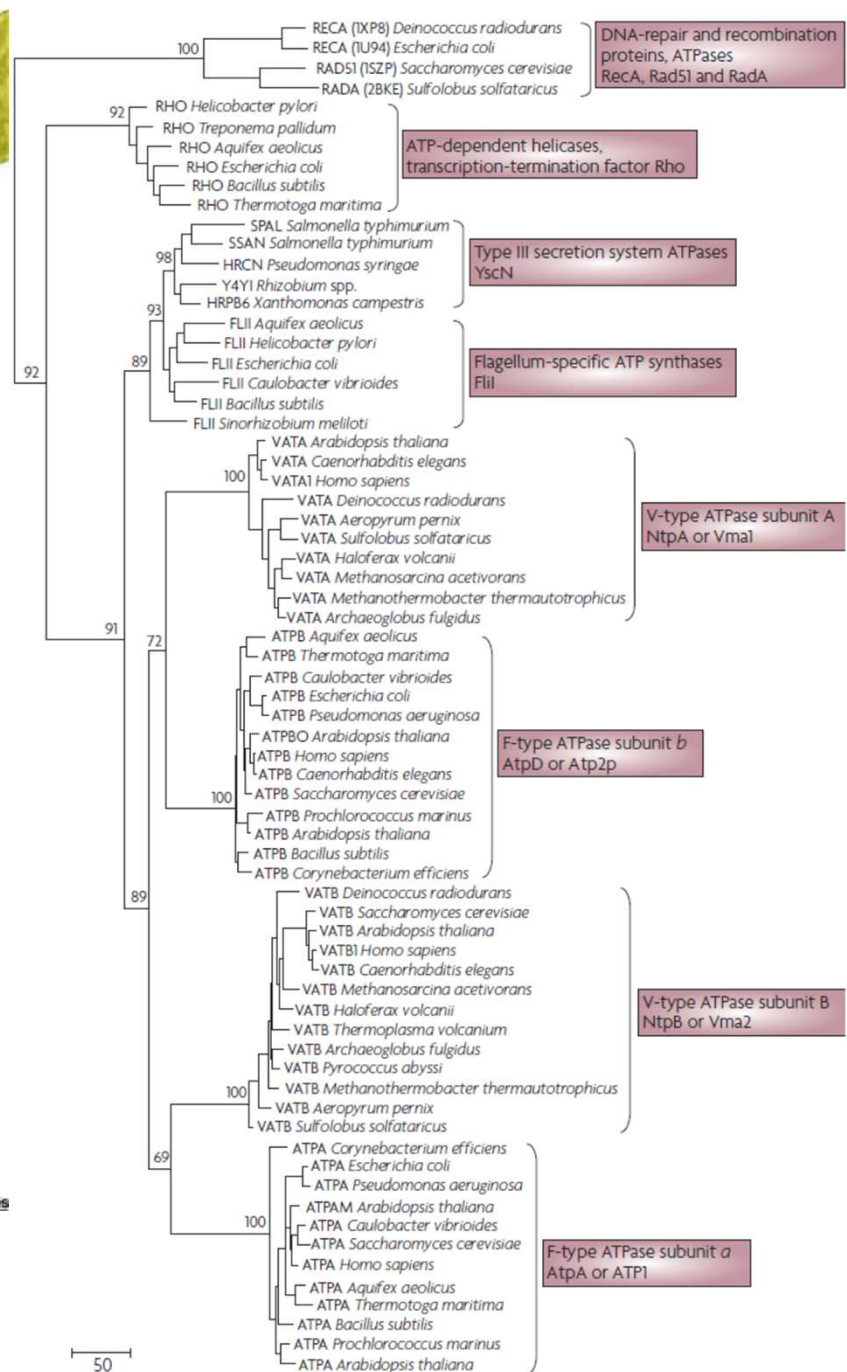
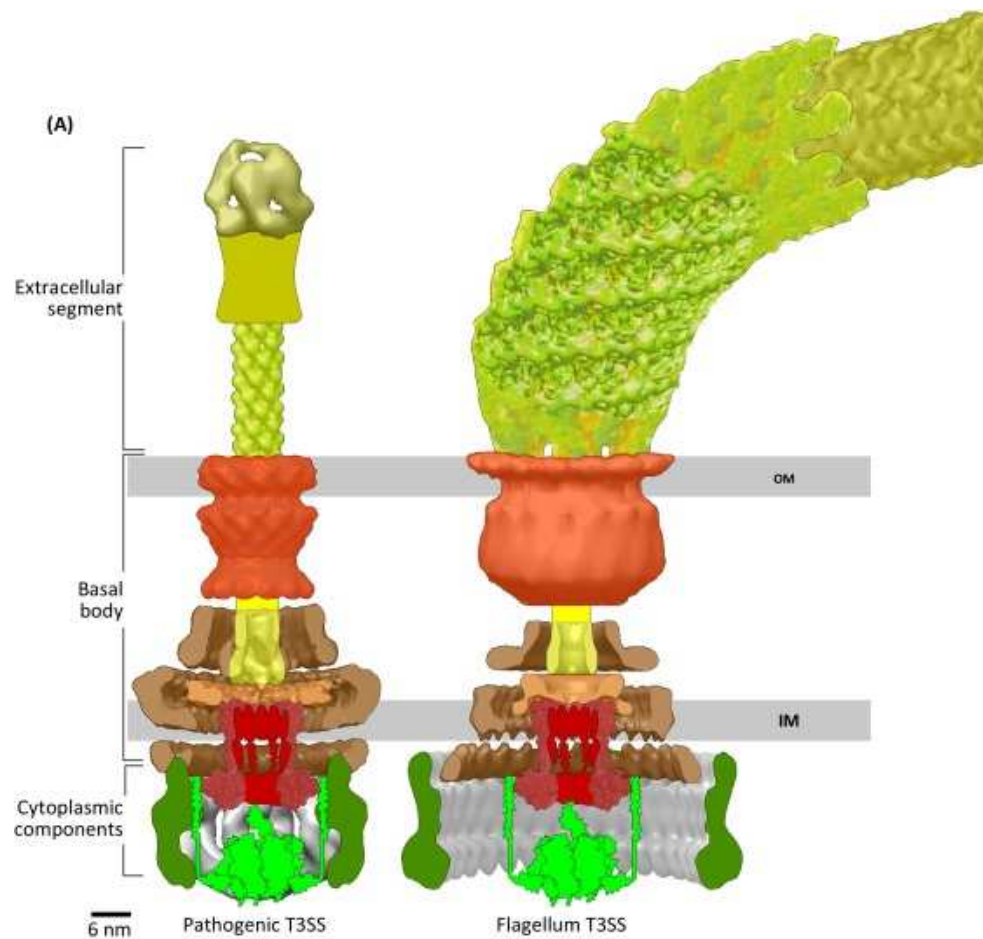

Figure 3 | Phylogenetic tree of the catalytic subunits of the F- and V-type ATPases and related P-loop ATPases. The protein sequences were retrieved from [GenBank](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/genbank/) (for the RecA family, four

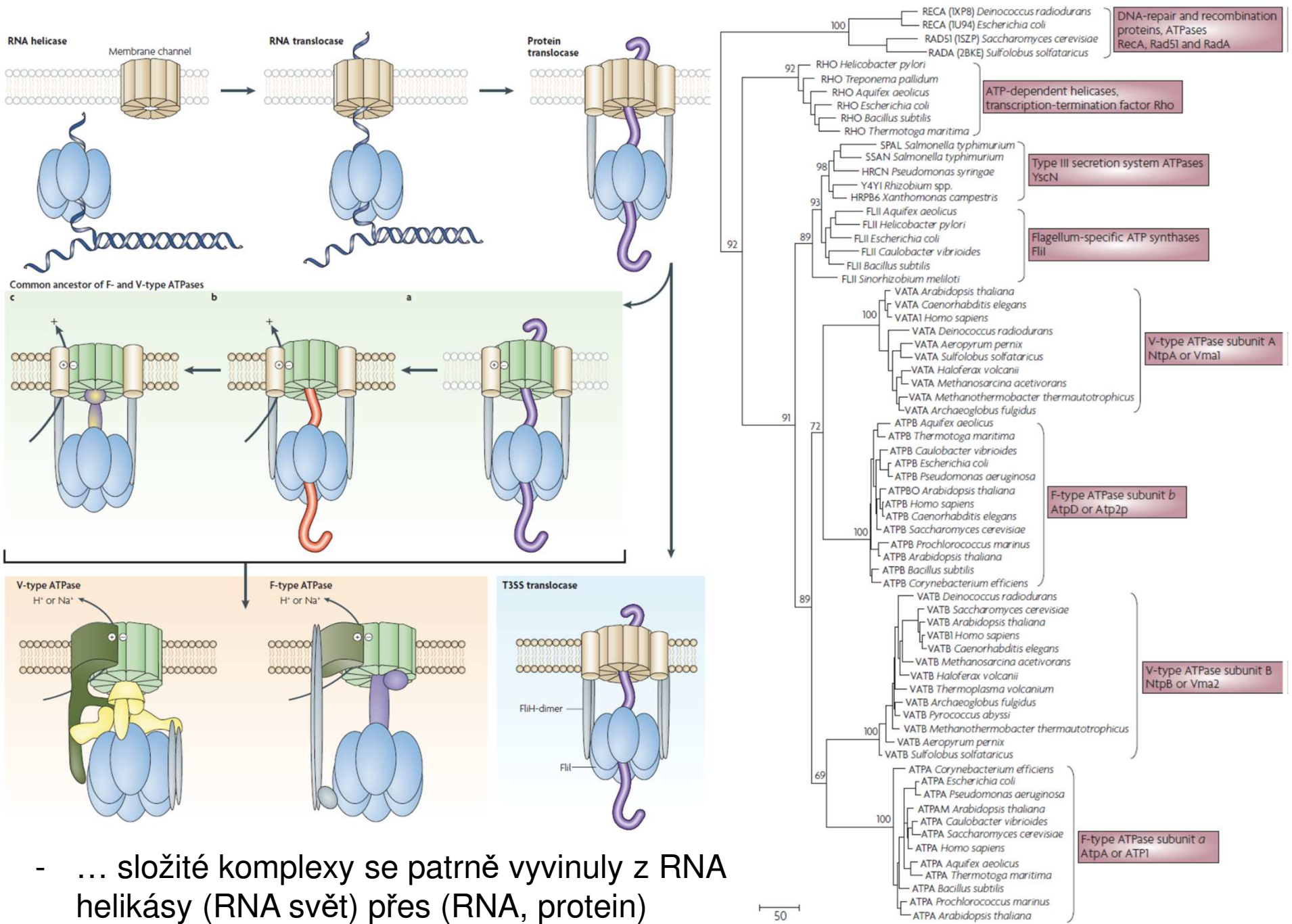

Trends in Biochemical Sciences

- ATPasové pumpy ...
- sekreční systém (T3SS injectisom)
- pohon bičičků ...

Mulkiđjanian et al, NRM, 2007

Figure 3 | Phylogenetic tree of the catalytic subunits of the F- and V-type ATPases and related P-loop ATPases. The protein sequences were retrieved from GenBank (for the RecA family, four

- ... složité komplexy se patrně vyvinuly z RNA helikázy (RNA svět) přes (RNA, protein) translokázy, ATPasové pumpy ...

Figure 3 | Phylogenetic tree of the catalytic subunits of the F- and V-type ATPases and related P-loop ATPases. The protein sequences were retrieved from GenBank (for the RecA family, four

Souhrn

Průběh evoluce je ovlivněn mnoha faktory

- Selektivní tlaky udržující funkční a stabilní (dříve vytvořené) komplexy
- Mutace modifikující proteiny/komplexy (drift) jsou eliminovány u esenciálních proteinů
- Zatímco duplikované mohou podléhat mutacím „volněji“
- Duplikace a neofunkcionalizace (mutace) je hnací silou vzniku nových komplexů – funkcí – buněk - organismů

Souhrn

Průběh evoluce je ovlivněn mnoha faktory

- Selektivní tlaky udržující funkční a stabilní (dříve vytvořené) komplexy
- Mutace modifikující proteiny/komplexy (drift)
- Duplikace a neofunkcionalizace (mutace) je hnací silou vzniku nových komplexů – funkcí – buněk - organismů

Praktické implikace (pro zkoušku)

- analýza sekvenční podobnosti (stupeň konzervace)
 - napoví o přítomnosti domén (alignment – podobné AMK, doplnit analýzou sek. a terc. struktury)
 - projekce podobnosti do 3D modelu (ConSurf, PatchFinder) - konzervovaná struktura tj. vnitřní AMK držící fold (u ortologů i paralogů)
 - konzervované PPI kontaktní zóny na povrchu proteinu (povrchové AMK jsou konzervované pouze u ortologů – ne u paralogů - pokud jsou v alignmentu i paralogy, pak podobnost nevidíte)